

"Man behöver ju någon"

- En kvalitativ studie om ensamkommande flyktingbarns upplevelser av sociala relationer de har skapat i Sverige

Maryam Anvari, Maria Hannoun

Socialpsykologi 15hp

Göteborg, 2015-03-18

Högskolan Halmstad
Sektionen för Hälsa och Samhälle
Socialpsykologiska programmet HT-14
Socialpsykologi 61-90
Kandidatuppsats

”Man behöver ju någon”

- En kvalitativ studie om ensamkommande flyktingbarns
upplevelser av sociala relationer de har skapat i Sverige

Maryam Anvari 1992-11-12
Maria Hannoun 1990-02-15
Examinator: Eva Schmitz
2015-01-07

Abstrakt

Syftet med denna studie är att undersöka ensamkommande flyktingbarns upplevelser av de sociala relationer de har skapat i Sverige. Genom att studera olika aspekter av deras sociala relationer blev det möjligt att kontextualisera dessa i förhållande till studiens teman; *sociala relationer/sociala band, integration och tillhörighet*. Studien har utifrån tidigare forskning, relevanta teorier samt öppna intervjusamtal med åtta pojkar, använt sig av en kvalitativ forskningsmetod.

Resultaten visar att de sociala relationer som informanterna har skapat i Sverige har fungerat som ett socialt stöd och har bidragit till deras välmående. Informanternas bristande språkkunskaper var det största hindret för att söka sig utanför den egna etniska gruppen. Detta bidrog till att deras sociala relationer endast präglas av den egna etniska gruppen samt de sociala relationer som skapats på boendet. Den *kulturella identiteten* präglas då endast av kulturen inom gruppen vilket har bidragit till att ungdomarna inte har kunnat identifiera sig med det svenska samhället och därmed saknar de känslor av *tillhörighet*. Detta tyder på att informanterna inte har lyckats integreras i det svenska samhället.

Nyckelbegrepp; *Ensamkommande flyktingbarn, Sociala relationer, Tillhörighet, Integration, Språk*

Abstract

The aim of this study is to examine unaccompanied refugee children's experiences of social relationships they have developed in Sweden. By studying various aspects of their social relationships it became possible to contextualize these to the themes of the study; *social relationships/social bonds, integration and belonging*. The study has, through earlier research, relevant theories and open interviews with eight boys, used qualitative research method.

The results show that the social relationships that the respondents' have developed in Sweden has worked as a social support and have contributed to their well-being. The respondents' lack of language skills was a major hold-back to search outside their own ethnic group. This contributed to their social relationships only characterized by their own ethnic group and the social relationships at the accommodation. The *cultural identity* is characterized only by the culture of the own group which has led to that the respondents' have not been able to identify themselves with the Swedish society and thus lacks the feelings of belonging. This suggests that the respondents have not managed to integrate into the Swedish society.

Key words; *Unaccompanied refugee children, Social relationships, Belonging, Integration, Language*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Problemformulering.....	2
1.2 Syfte och frågeställningar.....	3
2. Bakgrund och tidigare forskning.....	4
2.2 Bakgrund.....	4
2.3 Tidigare forskning.....	6
3. Metod.....	9
3.1 Vetenskapsteoretisk ansats.....	9
3.2 Förförståelse.....	10
3.3 Metod.....	11
3.4 Urval.....	13
3.5 Tillvägagångssätt.....	14
3.6 Tillförlitlighet/Validitet.....	16
3.7 Etisk reflexion.....	17
4. Teoretiska utgångspunkter.....	17
4.1 Intersubjektivitet.....	18
4.2 Sociala band.....	19
4.3 Tillhörighet.....	20
4.4 Teorisammanfattning.....	21
5. Presentation av materialet.....	22
5.1 Resultatssammanfattning.....	31
6. Analys.....	32
6.1 Relationer/Sociala band.....	32
6.2 Integration.....	34
6.3 Tillhörighet.....	35
7. Slutsatser.....	37
8. Diskussion.....	38
9. Bilagor.....	42
9.1 Bilaga 1 – Socialtjänstlagen.....	44

Förord

Genom denna kandidatuppsats har vi fått möjligheten att utforska och fördjupa oss i ett ämne som vi finner ett stort intresse i. Vi vill rikta ett stort tack till det boende som ställt upp och hjälpt oss nå de ungdomar som har varit villiga att dela med sig av sina erfarenheter och tankar. Dessa personer har genom sin insats gjort den här uppsatsen genomförbar vilket vi är evigt tacksamma över.

Tack ska ni ha!

Göteborg, den 18 Mars 2015

Maria Hannoun och Maryam Anvari

1. Inledning

Antalet ensamkommande flyktingbarn ökar för varje år, under 2014 till och med den sista augusti har 4121 ensamkommande flyktingbarn sökt asyl i Sverige. Detta är en ökning med över 97 % i förhållande till samma period år 2013. Av Migrationsverkets egen prognos framgår det att 6500 ensamkommande flyktingbarn kommer att söka asyl under 2014 och 2015. Med denna ökning tillkommer ett större ansvar för att tillgodose dessa barns behov (Migrationsverket, 2014).

Ensamkommande flyktingbarn är alla under 18 år som kommer till Sverige för att söka asyl utan sällskap av legal vårdnadshavare. Dessa barn ska betraktas som barn i den mening att barn har särskilda rättigheter enligt Barnkonventionen från 1989. Barnkonventionen är en del av den internationella folkrätten som FN:s medlemsländer har ställt sig bakom. Sammanfattningsvis består dessa rättigheter av att alla barn ska ha lika rättigheter till skolgång och hälso- och sjukvård (Sveriges Rikes Lag, 2013).

Enligt Utlänningslagen 4 kap. 1 § avses flykting som en utlänning som befinner sig utanför det land som utlänningen är medborgare i. Detta på grund av att han eller hon känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning. Med flykting avses även den individ som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av landets skydd på grund av kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp. Vidare innefattar detta även en utlänning som är statslös och som av samma skäl som ovan, inte kan eller på grund av fruktan inte vill återvända till den vistelseort denne tidigare haft (Sveriges Rikes Lag, 2013).

Ensamkommande flyktingbarn har kommit till Sverige sedan 1980-talet vilket har bidragit till att det i Sverige finns en stor medvetenhet kring ungdomarnas utsatthet. I takt med att antalet ensamkommande flyktingbarn har ökat har även frivillighetsorganisationer i större utsträckning intresserat sig för deras situation. Detta har resulterat i flera olika projekt där problematiken kring ungdomarnas plats i samhället lyfts. Bland annat *Hej Sverige* som i samarbete med Friends och UNICEF syftar till att förändra negativa attityder och motverka fördomar för ökad förståelse för olikheter. Här tydliggörs behovet av en större kunskap om ensamkommande flyktingbarns situation. Detta görs bland annat genom besök på skolor där det hålls föreläsningar om fördomar och separation från familjen. Organisationen håller även utbildningar för de som arbetar med ensamkommande flyktingbarn (Hej Sverige, 2014).

I denna uppsats kommer termen *ungdomar* i vissa fall att användas för att referera till ensamkommande flyktingbarn.

Begreppet sociala relationer används i denna studie för att förtydliga att de relationer som undersöks är de som består av interaktioner mellan två eller fler individer.

1.1 Problemformulering

Ensamkommande flyktingbarn lämnar sitt ursprungsland, språk, kontaktnät, samhällsförståelse, kultur, släkt, vänner och därmed alla sina sociala relationer. Dessa ungdomar har levt under otrygga förhållanden i sitt hemland samt upplevt en osäker flykt till Sverige. Dessutom lever de i en ovisshet i sin väntan på sitt uppehållstillstånd (Migrationsverket, 2014).

Mels, Derluyn och Broekkaert (2008) har studerat ensamkommande flyktingbarns sociala relationer i England. Studiens resultat visar att sociala relationer är den viktigaste faktorn för främjandet av det emotionella stödet vilket främst kommer från personal och den egna etniska gruppen på asylboendet. Utifrån denna studie väcktes intresset för att undersöka på vilket sätt och med vilka personer som ensamkommande flyktingbarn i Sverige skapar sociala relationer.

Vidare har Wiggs (2008) "Bryta upp och börja om – berättelser om flyktingskap, skolgång och identitet" studerat hur ungdomar med flyktingbakgrund i Sverige skapar sina identiteter. Studiens resultat visar att ungdomarnas identiteter formas genom de sociala relationer som de skapat i Sverige. Det tydliggörs även att relationerna de skapat med svenskfödda bidrar till känslor av olikhet då de ofta upplevt kulturkrockar.

Myers (1999) har i sin studie undersökt hur ensamkommande flyktingbarn i England skapar en nationell identitet. Studien visar att ungdomarna genom speciella utbildningsprogram fick en ökad kunskap om det engelska samhället och dess värderingar. Detta gav dem möjligheten att skapa en egen definition av ett engelskt medborgarskap vilket gynnade integrationsprocessen. I förhållande till denna studie blir det utifrån Myers (1999) forskning tydligt att en förståelse för den svenska kulturen samt samhällets sociala koder är en viktig faktor för en lyckad

integration. Det blir då intressant att undersöka huruvida de sociala relationer ensamkommande flyktingbarn skapar i Sverige bidrar till denna typ av kunskap och därmed

integrationsmöjligheter. Den form av integration som åsyftas i denna studie är integrationen till det civila samhället, och detta innebär att etniska minoriteter blir delaktiga i majoritetssamhället på lika villkor och med samma rättigheter och skyldigheter som majoritetsbefolkningen.

Denna kandidatuppsats vill undersöka ensamkommande flyktingbarns upplevelser av de sociala relationer de skapat i Sverige; hur dessa utvecklas, vad som värderas samt vad de bidrar till. Med utgångspunkt i ovannämnda studier blir det intressant att undersöka ensamkommande flyktingbarns sociala relationer i förhållande till känslor av tillhörighet och integration. Genom undersökning av ungdomarnas relationsskapande i Sverige kan man också förstå hur de definierar sig själva i relation till det svenska samhället. Det blir då intressant att belysa hur sociala relationer påverkar ensamkommande flyktingbarns tillvaro och möjlighet till att kunna känna sig trygga.

Utifrån Von Wrights (2000) tolkning av Meads (1934) teori om *intersubjektiviteten* samt begreppen *vad eller vem* tydliggörs vikten av sociala relationer som något fundamentalt då dessa påverkar många aspekter av en individs liv. Genom att applicera Mays (2013) teori om *tillhörighet* samt Scheffs (1990) teori om *sociala band* blir det möjligt att bättre förstå hur ungdomarnas sociala relationer påverkar känslor av tillhörighet. Användandet av begreppet *kulturell identitet* (May, 2013) syftar till att, utifrån ungdomarnas sociala relationer, studera de upplevda olikheterna för att förstå hur detta påverkar integrationsprocessen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att tolka och förstå ensamkommande flyktingbarns upplevelser av deras sociala relationer samt hur dessa påverkar känslor av tillhörighet och integration.

Studiens huvudfrågeställning är;

- På vilket sätt skapar ensamkommande flyktingbarn sina sociala relationer i Sverige?

För att nå studiens syfte ställs dessa underfrågor;

- På vilket sätt påverkar sociala relationer deras känslor av tillhörighet?
- På vilket sätt bidrar deras sociala relationer till deras integration?

Studien har utgått från specifika teman som blir centrala under intervjuerna i syfte att skapa en struktur för materialinsamlingen. Dessa teman är *sociala relationer/sociala band*, *integration* samt *tillhörighet*. Med stöd av dessa teman i materialinsamlingen, de valda teorierna samt tidigare forskning ämnas det att genom reflektioner och tolkningar besvara frågeställningarna.

2. Bakgrund och Tidigare forskning

Med belägg från Migrationsverket (2014) ämnar detta avsnitt att beskriva den process ensamkommande flyktingbarn genomgår när de anländer till Sverige. Detta i syfte att kontextualisera fenomenet som studeras vilket bidrar till en definierad bild av ensamkommande flyktingbarns situation. Med utgångspunkt i studiens frågeställningar, där begreppet sociala relationer står i centrum, framförs tidigare studier om ensamkommande flyktingbarn för att rama in studiens syfte.

Tidigare forskning riktar in sig på hur arbetet, behandlingen och bemötandet av ensamkommande flyktingbarn kan ske på bästa sätt. Detta har bidragit till större kunskap och därmed ökad förmåga att förstå ensamkommande flyktingbarns situation. Dessa tidigare studier belyser vikten av sociala relationer och stödet för ensamkommande flyktingbarn samt har fungerat som underlag för studiens teman.

2.1 Bakgrund

Migrationsverket är den myndighet i Sverige som prövar ansökningar från personer som vill bosätta sig i Sverige, komma på besök, söka skydd undan förföljelse och få söka svenskt medborgarskap. Enligt Utlänningslagen 1 kap. 10 §, ska Migrationsverket ta särskild hänsyn till barn som söker asyl i Sverige. Handläggaren ska så mycket som möjligt anpassa utredningen efter barnets ålder, hälsa och andra omständigheter (Sveriges Rikes Lag, 2013).

Enligt Utlänningslagen, 1 kap. 3 §, är asylsökande den individ som sökt uppehållstillstånd i Sverige som flykting, skyddsbehövande eller enligt synnerligen ömmande omständigheter. Vidare har flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande som söker asyl i Sverige rätt till uppehållstillstånd, enligt Utlänningslagen 5 kap. 1 § (Sveriges Rikes Lag, 2013). Den 1 juli 2006 genomfördes en lagändring som syftade till att skilja på omhändertagande och asylprövning för ensamkommande flyktingbarn. Lagändringen utgjorde riktlinjer för Migrationsverket och kommuner, där kommunerna fick ett huvudsakligt ansvar för boende och omsorg. Migrationsverket fick ansvaret att teckna överenskommelser med kommuner och att anvisa ensamkommande flyktingbarn till vistelsekommuner. Denna kommun har därmed ansvaret för att ungdomarna får det stöd och den hjälp som föreskrivs i Socialtjänstlagen (se bilaga 2). Migrationsverket ansvarar även för barn och ungdomars asylprövning och för återvändandet för de individer som får avslag. Migrationsverket skall även betala ut ersättning till de kommuner som ingår i samarbetet (Migrationsverket, 2014).

90 % av de ensamkommande flyktingbarn som anländer till Sverige är tonåringar. Av det totala antalet asylsökande barn utgör flickor cirka 20 %. De sex vanligaste nationaliteterna som söker asyl i Sverige är afghaner, somalier, syrier, statslösa, eritreaner samt marockaner. Under 2014 beviljades 84 %, av de ensamkommande barn vars ärenden prövats av Migrationsverket, uppehållstillstånd. Ensamkommande flyktingbarn som söker asyl placeras i ett familjehem eller på ett HVB-hem, hem för vård och boende. Sociala myndigheter ska utreda och godkänna det familjehem som barnen placeras på, oavsett om det är hos släktingar eller andra vuxna (Migrationsverket, 2014).

När ensamkommande flyktingbarn anländer till Sverige och söker asyl erbjuder Migrationsverket i enlighet med socialtjänstlagen, (se bilaga 2), ett tillfälligt boende i ankomstkommunen. Den anvisade kommunen ansvarar således för omhändertagandet under asylsökandet samt tiden efter barnet har beviljats uppehållstillstånd. Anvisandet till en kommun kan ske i fyra steg;

1. Till en kommun till vilket barnet anses ha viss anknytning, till exempel genom en släkting.
2. Till en kommun med överenskommelse.
3. Till en a) kommun utan överenskommelse om platser, b) kommun med överenskommelse om platser som ännu inte startat, c) kommun med överenskommelse men där antalet platser är färre än länsstyrelsernas fördelningstal.

4. Till samtliga kommuner.

Parallellt med detta anmäls behovet av en god man till kommunen, det vill säga en person som har juridiskt och ekonomiskt ansvar då barnet inte är myndigt. Vidare genomgår barnet ett utredningssamtal där Migrationsverket bland annat ställer frågor rörande familj och identitet. Fortsättningsvis sker en asylutredning där barnet med stöd av offentligt biträde och god man berättar varför denne söker asyl i Sverige. Efter denna process lever barnet i ovisshet i väntan på Migrationsverkets beslut. Vid avslag på ärendet får barnet, tillsammans med sin god man och tjänsteman, ha ett samtal om resan tillbaka till hemlandet (Migrationsverket, 2014).

Siffrorna från Migrationsverket visar en stor ökning av ensamkommande flyktingbarn i Sverige och det finns ett stort mörkerantal som vistas irreguljärt. Dessa barn har inte sökt asyl och finns därmed inte registrerade någonstans. Orsaken till att dessa håller sig undan myndigheterna är flera. Det kan gälla barn som blivit utnyttjade på den svarta arbetsmarknaden, i kriminalitet eller i sexindustrin. Även irreguljära ensamkommande flyktingbarn menas öka i hela Europa (Lindqvist-Brendler, 2004). Skälen till att ensamkommande flyktingbarn emigrerar varierar och valet är inte alltid frivilligt. Barnen som söker asyl i Sverige kan ha erfarit krig, traumatiska uppbrott, kränkning av mänskliga rättigheter samt diskriminering. Dessa kan vara påföljder av politisk instabilitet, korrupcion, auktoritära regimer eller väpnade konflikter (Migrationsverket, 2014).

2.2 Tidigare forskning

I artikeln ”Social support in unaccompanied asylum-seeking boys: a case study” diskuterar författarna Mels, Derluyn och Broekkaert (2008) den kunskapslucka som finns om betydelsen av det sociala stödet för ensamkommande flyktingbarn. Studiens syfte var att undersöka hur ensamkommande flyktingbarn uppfattar olika typer av socialt stöd från olika typer av människor de utvecklar en relation med. Studiens resultat beskriver upplösningen av barnens sociala nätverk samt förlusten av föräldrarnas stöd som allvarliga faktorer som påverkar barnens välmående. Dessutom visar studiens resultat att det sociala stödet från personal på asylboendet samt den etniska gemenskapen är de viktigaste resurserna för barnens välbefinnande. Relationerna pekades ut som den viktigaste faktorn för att ungdomarna ska kunna hantera sin situation. Dock upplevdes inte det sociala stödet komma från ursprungsbefolkningen i landet då ungdomarna endast hade kontakt med andra ensamkommande flyktingbarn. Resultatet

visade även att ungdomarna upplevde en segregation i skolan där de endast gick i samma skolklasser med andra ungdomar i samma situation. Detta upplevdes som något negativt för ungdomarna då de flesta av dem uttryckte en önskan om relationer med ursprungsbefolkningen. Avslutningsvis vill författarna belysa vikten av genomtänkta strategier och skyddssystem för bemötandet av ensamkommande flyktingbarn.

Myers (1999) har i sin studie ”National identity, citizenship and education for displacement: Spanish refugee children in Cambridge, 1937” studerat nationell identitet hos 29 spanska flyktingbarn under deras skolgång i Cambridge, England. Myers (1999) ville, genom att studera barnens undervisning i skolan, skapa en större förståelse för hur detta kan påverka deras upplevelser av nationell identitet. Studien visade att barnen, parallellt med att de lärde sig de engelska nationella värderingarna, även kunde använda sin utbildning för att förstå dessa och därmed skapa en ny nationell identitet. Skolan i Cambridge påbörjade ett program i syfte att underlätta flyktingbarnens vistelse i England och detta visade sig bidra till en förändring i det engelska samhället. Undervisningsmetoderna skapade känslor av en social och politisk förändring från nationalism till ett mer öppet, liberalt och tolerant England. Barnen blev uppmuntrade till att utforska och uttrycka sin egen kulturella identitet. Detta i syfte att förändra definitionen av engelskt medborgarskap som ett geografiskt eller ”ras”-relaterat ursprung och istället som gemensamma sociala värderingar där öppenheten står i fokus. Avslutningsvis skriver Myers (1999) att utbildningen inte endast påverkade den nationella identiteten och bidrog till integration, utan resulterade även i ett upptäckande av multipla identiteter.

I Wiggs (2008) avhandling ”Bryta upp och börja om – berättelser om flyktingskap, skolgång och identitet” var syftet att analysera och diskutera hur ungdomar i Sverige med flyktingbakgrund skapar identiteter genom deras berättelser. De mest framträdande faktorerna till identitetsskapande var relationer till familjen, vänner samt de nya relationerna till svenskar. Studiens resultat visar att relationer bidrar till att forma ungdomarnas identiteter och skapa mening i deras tillvaro. Resultaten visar också att när det kom till identiteter och självbild upplever informanterna en typ av ”dubbelhet” då de varken känner sig hemma i Sverige eller i hemlandet. Informanterna definierar sig i relation till ”svenskheter” respektive ”icke-svenskheter”. Det är framträdande att ungdomarna delas in i grupper där nationella etiketter är vanliga vilket skapar ytterligare känslor av olikheter. Vid mötet med svenskar upplever informanterna

kulturkrockar då konflikter utvecklats mellan viljan att släppas in och de förhållanden och relationer som stänger ute dem. Wiggs (2008) menar att mötet med den nya tillvaron upplevs oproblematiske för vissa medan andra upplever oro, förvirring och ilska; det är då rimligt att anta att de omständigheter under vilka en människa tas emot påverkar hur denne sedan försöker skapa en ny tillvaro.

I en studie som gjorts i staden Birmingham i England har Phillimore (2010), i sin avhandling "Refugees, acculturation strategies, stress and integration", valt att belysa hur immigrerade flyktingar integreras i det engelska samhället. Hon lyfter fram en kunskapslucka om immigranternas olika upplevelser av integrationen samt hur personliga, kulturella och erfarenhetsbaserade faktorer bidrar till integrationsupplevelsorna. Bristen på kunskapen om individernas traumatiska upplevelser i hemlandet bidrar till att hänsyn inte tas till att tidigare erfarenheter kan komma att påverka individernas framtida interaktioner. Detta resulterar i att flyktingarna inte kämpar för att integreras vilket författaren ser som ett resultat av en bristande politik som inte ger utrymme för att utgå från varje individs behov. Intervjupersonerna beskriver svårigheten i att komma in i det brittiska samhället och upplever den brittiska befolkningen som formell gentemot dem. Detta resulterar i upplevelser av rädsla för att bli förkastad vilket bidrar till att individerna undviker interaktioner med briter. Detta resulterar i sin tur i upplevelser av isolering och ensamhet. Avslutningsvis uttrycker Phillimore (2010) en avsaknad av ett utökat hjälpsystem för att minska isolering och de fördomar som utvecklas på grund av detta. Vidare lyfter hon fram att fortsatt forskning bör göras för att öka kunskap och förståelse för flyktingars subjektiva upplevelser av integration i nya samhällen.

Ahmadi (2003) har i sin bok "Ungdom, kulturmöten och identitet" belyst de svårigheter som upplevs då invandrarungdomar tvingas konstruera en ny identitet i Sverige. Vidare beskrivs ungdomskulturens betydelse, migrationsprocessens påverkan samt hur individen uppfattar och tolkar sin omvärld. Ahmadi (2003) beskriver religion, språk, tradition, ras samt fysiska kännetecken som grunden för gemenskapen i en etnisk grupp. Enligt Ahmadi (2003) utvecklar många invandrare en medvetenhet om sin tillhörighet i samband med emigrationen då de börjar jämföra sig själva med befolkningen i det nya landet. Han menar att individen, genom en stabil identitet, kan känna tillhörighet och därmed känna sig som en del av samhället. De invandrarungdomar som däremot inte lyckas nå en samhörighet till det svenska samhället upplever exkludering och har svårare för att bygga en positiv identitet. Detta menar Ahmadi

(2003) bidrar till en avsaknad av etnisk tillhörighet och vidare främlingskap i samhället. Även stora kulturskillnader bidrar till att individen har svårt för att identifiera sig med samhällets sociala grupper. För att ungdomarna ska kunna återfå en känsla av inre integritet måste de få ett socialt erkännande. Det vill säga att individens omgivning måste ge denne möjlighet att identifiera sig med samhället.

Sammanfattningsvis efterfrågar samtliga författare behovet av ytterligare kunskap om ensamkommande flyktingbarns upplevelser av sociala relationer. Med detta som underlag blir det tydligt att sociala relationer är av stor vikt för ensamkommande flyktingbarn vilket denna studie vill uppmärksamma. Vidare lyfts identitetsarbetet fram som särskilt viktigt i integrationsprocessen då dessa ungdomar måste konstruera nya identiteter som måste erkännas för att uppnå känslor av tillhörighet. Det framkommer även att ungdomarna i de tidigare studierna upplever en segregation och ursprungsbefolkningen som formell gentemot dem vilket vidare antas utgöra en barriär. Med hänsyn till tidigare forskning tydliggörs samspelet mellan integration och sociala relationer.

3. Metod

I detta kapitel presenteras studiens metodologiska tillvägagångssätt vilket innefattar redogörelser av studiens metodval. Studien utgår från ett hermeneutiskt perspektiv där kvalitativa metoder har använts. Vidare har studiens urval, tillvägagångssätt, förförståelse samt validiteten/tillförlitligheten och den etiska reflektionen, beskrivits och motiverats.

3.1 Vetenskapsteoretisk ansats

Då studien syftar till att tolka och förstå ensamkommande flyktingbarns upplevelser av deras sociala relationer samt hur dessa påverkar känslor av tillhörighet och integration, blir hermeneutiken relevant för denna studie. Med hjälp av de valda teorierna har det varit möjligt att tolka och analysera det empiriska materialet utifrån ett hermeneutiskt slag. Hermeneutiken är en vetenskapsteoretisk ansats som syftar till att tolka och förstå sociala och kulturella strukturer, mönster och processer vilket denna studie har utnyttjat i syfte att nå informanternas subjektiva upplevelser. Ansatsen ses som en förståelse- och tolkningslära och har en samhällsvetenskaplig inriktning där tolkning av det empiriska materialet har en central roll (Allwood & Erikson, 1999, s. 73). Genom ett användande av hermeneutiken har det blivit

möjligt att nå innebörder framför orsaker, det vill säga att det har blivit möjligt att tolka och förstå olika aspekter av informanternas upplevelser istället för att endast ha begränsats av en ”ytlig” presentation av deras livssituation. Till skillnad från positivismen och andra naturvetenskapliga ansatser som försöker förklara fenomen, ämnar hermeneutiken att förstå och finna mening i dessa (Allwood & Eriksson, 1999). Hermeneutiken berikar studien med generaliseringar om olika förhållanden i aktörens omvärld. Dessa generaliseringar används som argument för att, genom tolkningar, nå slutsatser (Allwood & Eriksson, 1999, s. 305). En kvalitativ ansats anses då lyfta frågeställningarna och bidra till tolkningsmöjligheter. Genom hermeneutiken har det blivit möjligt att nå ungdomarnas upplevelser av deras sociala relationer då det har bidragit till analysredskapen att fritt tolka känslor och personliga värderingar. Studiens förförståelser har då utvecklats och styrt i vilken riktning tolkningarna ska göras då det har upplevts finnas gemensamma erfarenheter med informanterna kring studiens teman. Utifrån informanternas berättelser har således känslor och upplevelser, utifrån förförståelserna och relevanta teorier, kunnat göras om till ord för att sedan analyseras.

Denna studie använder sig av kvalitativ forskning som gör det möjligt att tolka och förstå meningsinnehållet i informanternas upplevelser av deras sociala relationer (Birkler, 2008, s. 115). Fokus ligger på en social verklighet där sociala egenskaper formas ur samspel mellan människor. Då studien ämnar att undersöka sociala relationer, det vill säga samspelet mellan informanterna och deras omgivning, blir det möjligt att nå vidare förståelse för informanternas egna sociala egenskaper. Dessa egenskaper kan då antas vara avgörande för deras möjligheter till att känna tillhörighet samt kunna integreras. Vidare ger den kvalitativa forskningsmetoden utrymme för interaktion mellan forskare och studieobjekt vilket ger tillgång till informanternas upplevelser och utvecklade svar. Detta då denna metod ger möjligheten till att ställa ”varför”-frågor och därmed nå fler aspekter av informanternas svar (Birkler, 2008). Inom kvalitativ forskning finns det även en större benägenhet att ta upp beskrivande detaljer som är av vikt för studien. Dessa detaljer ämnar att skapa en kontext för det sociala beteende som ska tolkas (Bryman, 2011, s. 363-364). Kvalitativ data är inte lätt att analysera då det brukar utgöra omfattande och ostrukturerat textmaterial. Därför har denna studie utgått från det induktiva tillvägagångssättet som innebär att slutsatser dragits efter materialinsamlingen (Bryman, 2011, s. 510-511).

Genom att använda den hermeneutiska cirkeln går det att skapa en djupare tolkning av fenomenets helhet. Detta bygger på relationen mellan helheten och enskilda delar där dessa påverkar varandra. Genom att studera fenomenets enskilda delar går det att förstå fenomenets

helhet, vilket i sin tur ger en utvecklad mening till de enskilda delarna. I denna studie blir relationen mellan förförståelserna och den nya kunskapen tydlig då studiens förförståelser ständigt kompletterades med nya infallsvinklar under forskningsprocessen vilket i sin tur skapade en ny helhetsförståelse. Därmed har vi breddat vår förståelsehorisont genom att komplettera förförståelserna med ny information (Allwood & Erikson, 1999, s. 87). Det har funnits en medvetenhet kring studiens egna förförståelser samtidigt som det har funnits en öppenhet för att förståelsen kan komma att utvecklas. Denna studie har undersökt ensamkommande flyktingbarns upplevelser av sociala relationer för att vidare söka förståelser för deras upplevelser av känslor av tillhörighet och integration. Denna avgränsning kan således förklaras som en påverkan av studiens förförståelse som genom materialinsamlingen kompletterade förståelsehorisonten med ytterligare infallsvinklar på faktorer som påverkar integrationen. Detta gör att forskarna blir en del av den hermeneutiska cirkeln där förståelse och fördomar blev förändringsbara (Allwood & Erikson, 1999, s. 87).

3.2 Förförståelse

Som följd av den hermeneutiska ansatsen har forskningsprocessen samt studieresultatet präglats av en förförståelse, det vill säga ett subjektivt synsätt (Allwood & Erikson, 1999, s. 86-87). I rollen som forskare har studien skapat en medvetenhet kring en förförståelse som påverkar analys och tolkning av empirin. Denna medvetenhet bidrar till en öppen tolkning då forskaren inte blir begränsad av förförståelse utan istället bidrar detta till en nyanserad förståelse för det insamlade materialet. Studien utgår från två samstämmiga förförståelser kring det valda ämnesområdet. Dessa grundas på utlandsfödda föräldrars emigration till Sverige vilket skapade intresset för att förstå de upplevelser nyanlända individer har. Förförståelserna baseras även på egna erfarenheter kring olikheter i språk, normer, kultur samt känslor av tillhörighet där identiteten influeras av två olika kulturer. Studiens syfte grundar sig i dessa förförståelser och har berikat studien genom de gemensamma erfarenheterna. Även språket har en central roll i människors socialiseringsprocess då det med hjälp av språket skapas tankemönster för normer och värderingar (Wellros, 1998, s. 156-157). Således har studien dragit nytta av förförståelserna då språket har skapat ett igenkännande både hos forskare och informanter och därmed en trygghet. Erfarenheter kring de upplevda olikheterna har bidragit till upplevelsen av att dessa faktorer påverkar integrationen. Studiens förförståelser ses som en styrka då dessa erfarenheter

och kunskaper bidrar till en ökad förståelse kring studiens valda teman vilket resulterar till ett analysarbete av stor kvalitet.

3.3 Metod

Det har genomförts kvalitativa intervjuer i syfte att förstå informanternas upplevelser för att sedan tolka mening ur deras erfarenheter (Kvale, 2009, s. 17). Detta har varit ett gynnande verktyg för att nå insikt om informanternas subjektiva erfarenheter, tankar och känslor (Dalen, 2007, s. 9). Studiens materialinsamling har skett genom naturliga, öppna samtal i syfte att skapa en naturlig dialog mellan intervjuare och informanter (Bryman, 2011, s. 414). Dessa ostrukturerade kvalitativa intervjuer som genomfördes utgick från studiens utsatta teman vilka är; sociala relationer/sociala band, integration samt tillhörighet. På så vis gick det att nå den typ av materialinsamling som skulle gynna studiens syfte och därmed besvara frågeställningarna. Intervjuerna skapade möjlighet till naturliga och öppna samtal där de punkter som var av värde för studien noterades. De öppna intervjuerna lämpade sig bäst då informanterna kunde bli medkonstruktörer av frågorna och därmed hade de möjlighet att styra bort från känsliga frågor (Dalen, 2007, s. 38-39). Med hjälp av följdfrågor berikades studien med fördjupade svar vilket inte upplevdes möjligt att nå med andra intervjuformer (Bryman, 2011). En intervjuguide ansågs vara ett hinder för att nå dessa öppna naturliga samtal. Vid en utformning av en intervjuguide tydliggjordes svårigheten i att ställa den typ av frågor som det ämnades att få svar på. Det upplevdes som ett bättre alternativ att inte ha en förformell intervju där risken för att skapa känslor av obehag kunde öka. Därmed kunde informanterna istället bli medkonstruktörer av frågorna, där studiens syfte presenterades och de fick möjligheten att berätta om sina upplevelser i den utsträckning de själva ville.

Studien har valt att rama in ämnesområdet i relation till ungdomarnas upplevelser av tillhörighet och integration. Valet av ämnesområde grundar sig dels i intresset av att fylla den kunskapslucka som tidigare problematiserats och dels för att fenomenet i sig är intressant. Dock tillkommer en stor känslighet vid valet av ämnesområde och det blev av avgörande vikt att avgränsa studien i sådan riktning som gör ämnet hanterbart för informanterna. Därmed undveks ett berörande gällande informanternas bakgrunder och psykiska välmående då det hade komplicerat möjligheten att få tillgång till informanter som är villiga att ställa upp. Således togs inte informanternas personlighet och identitet i beaktning. Vidare saknar studiens författare de

redskap som krävs för att hantera sådana djupa ämnen och således skulle den etiska aspekten äventyras.

Valet av ett induktivt tillvägagångssätt i samband med ostrukturerade intervjuer gjorde en intervjuguide irrelevant för denna studie, som ovan nämnts. Genom att utgå från intervjuerna har det empiriska materialet efter bearbetning kopplats till relevanta teorier. Det induktiva tillvägagångssättet har berikat studien med ny sannolik kunskap vilket inte hade varit möjligt med ett deduktivt tillvägagångssätt (Birkler, 2008, s. 69-70). Genom att välja bort en intervjuguide blev det dock svårt att ställa identiska frågor till alla informanter. Men alla teman togs upp med samtliga informanter och styrdes beroende på deras svar. Gemensamt för studiens informanter är deras situation, men med hänsyn till olika erfarenheter blir upplevelserna kring studiens valda teman olika. De valda temana fungerade som viktiga byggstenar för hela samtalet och intervjuerna kunde hålla sig inom ramarna för studiens syfte. Temana hade sin utgångspunkt i studiens valda teorier och var därmed relevanta att utgå från under samtalen med informanterna i syfte att besvara studiens frågeställningar. Genom de valda temana har det blivit möjligt att koda det insamlade materialet för att få ut tyngdpunkten ur varje intervju. Detta har sedan använts som grund att utgå från vid analysen. Att utgå från teman har även ökat möjligheterna att nå nya viktiga områden under analysprocessen (Dalen, 2007, s. 84-85).

Intervjuprocessen har kunnat dra nytta av språket som ett metodverktyg då möjligheten att kunna tala det språk informanterna känner sig bekväma i har berikat intervjuerna med mer djupgående information. En stor del av informanterna kände sig mer bekväma med att tala sitt modersmål då de lättare kunde uttrycka sig. Språket har bidragit till skapandet av en högre grad av neutralitet i samtalen vilket har berikat intervjuerna med mer utförliga svar. Samspelet mellan informanterna och intervjuare har då präglats av en samhörighet där språket bidragit till gemensamma upplevelser av kultur och tillhörighet (Wellros, 1998, s. 155). Egna åsikter och värderingar har hållits utanför intervjuerna och istället har informanterna uppmanats att berätta om sina egna upplevelser oberoende av de gemensamma faktorerna.

Det empiriska materialet presenteras i form av livsvärldsintervjuer genom att presentera varje informant för sig. Studien har då utgått från narrativ metod där informanternas berättelser presenteras. Denna presentation bidrar till möjligheten för läsaren att få en egen definierad bild av informanternas upplevelser.

3.4 Urval

Då kvalitativ metod används för denna studie tenderar den insamlade empirin att bli omfattande. För att kunna ta till vara på så mycket av materialet som möjligt bör man därför, med hänsyn till den tid och de resurser som man som forskare har, göra noga övervägningar över hur studien kan begränsas. Då studien syftar till att presentera informanternas egna upplevelser av fenomenet snarare än att generalisera hela populationen, har studiens urvalsstrategi varit selektiv (Dalen, 2007, s. 54). Valet av informanter är av stor vikt inom kvalitativ intervjuforskning då hänsyn bör tas till vem som ska intervjuas. Det är av central vikt att informanterna väljs enligt kriterier. Detta innebär att individer med kunskaper och erfarenheter som är relevanta för studiens frågeställningar har valts ut (Dalen, 2007, s. 54-55). Studiens urval består av åtta pojkar i åldrarna 14-19 som kommit till Sverige som ensamkommande flyktingbarn. Av dessa var fem personer från Afghanistan, en från Uzbekistan, en från Marocko samt en från Syrien. De kriterier som informanterna skulle uppfylla var att de skulle ha bott i Sverige så pass länge att de har hunnit skapa sociala relationer. Urvalet består av informanter som vistats i Sverige från sju månader upp till tre år. Ett slumpmässigt urval har inte kunnat utföras då det inte finns något register över ensamkommande flyktingbarn. Istället har ett bekvämlighetsurval gjorts då samtal med samordnare på ett boende bidrog till en första kontakt med ungdomarna (Bryman, 2011, s. 194).

3.5 Tillvägagångssätt

Då urvalet skulle bestå av informanter som kommit till Sverige som ensamkommande flyktingbarn, kontaktades ett flertal HVB-boenden. Tanken bakom att kontakta boenden var att dessa skulle fungera som ett praktiskt hjälpmedel för gode mäns och socialsekreterares godkännande. Då studiens ämnesområde berör en sårbar grupp var förhoppningen att, genom personalens kunskap om pojkarna, nå de informanter som kunde ställa upp. Detta bidrog till känslor av trygghet i rollerna som intervjuare då det kunde antas att informanterna klarade av att genomgå samtalen. Detta resulterar dock i att studiens informanter endast präglas av erfarenheter av att bo på ett HVB-hem. En liknande studie av ensamkommande flyktingbarn som istället placerats på familjehem hade troligtvis bidragit till andra resultat och upplevelser.

Fördelen med att informanterna bodde på samma hem var att detta bidrog till att de hade samma förutsättningar vad gäller boende, personal och aktiviteter. På så vis kunde studien utgå från olika typer av upplevelser av samma boendemiljö. Vidare hade det varit intressant att ställa olika typer av HVB-hem mot varandra för att kunna nå fler aspekter av resultatet. Dock hade en sådan undersökning försvårat avgränsningen då jämförelsen boendena emellan istället hade stått i fokus.

Initialt upplevdes en svårighet med att utveckla kontakt med boenden som var intresserade av att delta i studien. Slutligen hittades en samordnare som i samråd med resterande personal bidrog till vidare kontakt med studiens informanter. När respondenterna var färdigställda bokades ett möte in med personalen samt de pojkar som nu innefattade studien. Detta tillfälle kunde utnyttjas till att skapa ett förtroendefullt förhållande till ungdomarna (Dalen, 2007, s. 45-46). Till en början upplevdes personalen på boendet som skeptiska då de vara rädda för att intervjuerna skulle bli psykiskt påfrestande för ungdomarna. När studiens syfte sedan förklarades försvann oron då de ansåg att studiens ämnesområde inte riskerade att bli för tungt. Intervjuerna gjordes, med önskemål från informanterna, på boendet då de kunde känna sig trygga och avslappnade i sin hemmiljö. Intervjuerna hölls i ett avskilt rum på boendet för att undvika störande moment samt för att göra mötet privat.

Som inledning till intervjuerna valde författarna att kort berätta om sig själva, så som deras namn, ålder, etnicitet samt sysselsättning. Därefter tillbads informanterna att göra en kort presentation om sig själva där de berättade om sin ålder, etnicitet samt hur länge de har bott i Sverige. I syfte att vägleda informanterna om samtalet som skulle äga rum presenterades studiens syfte samt teman och på så vis visste informanterna vad som förväntades av samtalet. Utifrån dessa intryck valde informanterna att inleda samtalet på olika sätt där exempelvis en av dem valde att börja berätta om de kontakter han har haft med svenskar. Beroende på vad informanterna valde att inleda samtalet med ställdes följdfrågor där det behövdes (se bilaga 1). Detta kunde ske i situationer där det söktes mer utvecklade svar eller i syfte att vägleda svaren så att de höll sig inom ramarna. På så vis blev informanterna medkonstruktörer då de själva kunde välja, inom ramarna för studiens syfte, vad de ville berätta. Genom att ungdomarna berättade om sina sociala relationer, upplevelser av den svenska kulturen samt de möten de har haft med svenskfödda har det genom tolkningar och valda teorier blivit möjligt att besvara studiens frågeställningar.

Då urvalet bestod av ungdomar i olika åldrar samt med olika vistelsetider i Sverige, blev det tydligt att svaren kunde skilja sig åt. De yngre informanterna upplevdes som mer

tillbakadragande där de heller inte reflekterade över sin situation i lika stor grad som de äldre informanterna. De äldre informanterna kunde bidra med mer beskrivande berättelser vilket berikade samtalen med fler tolkningsmöjligheter. Som ovan nämnt skiljde sig vistelsetiden i Sverige, från 7 månader till 3 år. Detta visade sig inte ha någon större betydelse för studiens informanter då deras situationer inte skiljde sig i någon större grad trots skillnaden på vistelsetid.

Intervjuerna spelades in på band med hjälp av en diktafon vilket berikade studien då informanternas egna ord användes. En fördel med användningen av diktafon var att det skapade möjlighet till att rikta all uppmärksamhet på informanternas berättelser. Detta skapade en naturlig dialog där intervjun kunde flyta på utan avbrott på grund av exempelvis anteckningar (Dalen, 2007, s. 33-34). En skriftlig sammanfattning hade sannolikt begränsat materialet då viktiga delar hade kunnat falla bort. Syftet med diktafonen förklarades för informanterna vid intervjuens början. Vidare klargjordes, i enlighet med forskningsetiska riktlinjer, när den skulle sättas på och stängas av, att det som sägs stannar mellan intervjuare och intervjuperson samt att materialet endast skulle användas för studien (Dalen, 2007).

Samtliga intervjuer transkriberades till text och skrevs ut ordagrant, fem av åtta intervjuer gjordes på informanternas modersmål. I dessa fall fick transkriberingen översättas till svenska. På grund av detta fanns möjligheten att vissa delar skulle falla bort. Denna problematik riktar sig till de missförstånd som kan uppstå när intervjuaren ska tolka vad som verkligen sägs och på vilket sätt det ska uppfattas (Dalen, 2007, s. 34-36). Dock upplevdes inte detta som ett problem då språkkunskaperna i informanternas modersmål var så pass stora att även vardagspråk förstods och kunde översättas samt tolkas.

3.6 Tillförlitlighet/validitet

Att skapa validitet och reliabilitet förutsätter möjligheten att komma fram till en absolut bild av en social verklighet (Bryman, 2011, s. 160). Validiteten delas in i intern respektive extern validitet. Intern validitet syftar till att dra hållbara slutsatser baserat på studiens empiri medan extern validitet syftar till att kunna generalisera resultat till andra miljöer och situationer (Bryman, 2011, s. 163-164). De tolkningar som gjorts av informanternas upplevelser har genom relevanta teorier bidragit till att besvara studiens frågeställningar. Denna studie anses då ha en god intern validitet då den studerar det den avser att studera. Då det inte går att generalisera dessa upplevelser på hela populationen går det dock inte att anta att studien har en god extern

validitet (Bryman, 2011). Däremot har det tillämpats en analytisk generalisering som inneburit ett utvecklande och en generalisering av redan befintliga teorier. Då denna studie utgår från ett hermeneutiskt slag, ligger generaliserbarheten istället på teoretiska hypoteser (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 268). Till skillnad från en kvantitativ studie återfinns inte samma krav på generaliserbarhet i en kvalitativ studie. Ensamkommande flyktingbarn är ingen homogen grupp och kan därmed inte homogeniseras vilket omöjliggör en generalisering. Dock har medlemmarna i denna grupp mycket gemensamt med varandra vilket kan bidra till en vägledning inom ungdomarnas upplevelser (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 280-285).

Reliabilitet syftar till forskningsresultatens tillförlitlighet och undersöker om ett resultat kan reproduceras i andra situationer och av andra forskare (Bryman, 2011). Det finns en medvetenhet om att studiens resultat har färgats av relationen mellan informanterna och intervjuarna då materialinsamlingen har tolkats utifrån två förståelsehorisonter. Då det gemensamma språket har varit en bidragande faktor till ett empiriskt material av stor kvalitet, går det att anta att forskare med andra språkförutsättningar inte hade kunnat nå den typen av relation som krävs för att få ta del av givande information. Vidare går det, som ovan nämnts, inte att homogenisera ensamkommande flyktingbarn utifrån denna studies resultat. Dock blir det tydligt utifrån tidigare forskning att problematiken är någonting som återfinns även i andra delar av världen. Tidigare forskning har genomförts i andra situationer, med andra informanter och under andra förutsättningar där resultaten kan stärka denna studies resultat och slutsatser. Utifrån detta kan det då antas att studiens reliabilitet är god (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 263-264).

3.7 Etisk reflektion

En kvalitativ forskning kräver en noga genomgång av etiska frågor som är kopplade till att få del av privat och känslig information (Dalen, 2007, s. 20). Det eftersträvas tolkningar som är av relevans för de frågor som ställs. Studien har utgått från de fyra etiska riktlinjer som har använts inom svensk samhällsvetenskaplig forskning; informationskravet har uppfyllts då informanterna har informerats om studiens syfte, vad deras deltagande bidrar med samt att det är frivilligt att delta och att de när som helst kan välja att lämna. Samtyckeskravet har också uppfyllts då informanterna lämnat sitt samtycke till att delta i studien samt fått godkännande av sina gode män. Vidare har konfidentialitetskravet varit i fokus då informanterna hålls anonyma och inte kommer att kunna identifieras. Samtliga personuppgifter har avidentifierats genom att

använda påhittade namn till informanterna och lämna ute material som på något vis kan påvisa igenkännande. Det insamlade materialet används endast för denna studie och således uppfylls även nyttjandekravet (Dalen, 2007, s. 22-24).

Då studiens informanter till stor del består av barn är det särskilt viktigt att utgå från dessa etiska riktlinjer. Då vissa av informanterna är minderåriga har det krävts samtycke från deras företrädare innan intervjuerna har varit möjliga att genomföra. Dessa ungdomar är en utsatt grupp vilket har inneburit en stor försiktighet under intervjuernas gång. Vid övervägandet av intervjuundersökningens syfte togs det hänsyn till värdet i studiens slutsatser i förhoppning att detta skulle leda till en förbättrad situation för informanterna (Dalen, 2007, s. 20-26).

4. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras de begrepp samt de teoretiska resonemang som bidrar till tematiseringen i analysen för att därigenom besvara studiens syfte. De teorier som presenteras nedan är; Von Wrights (2000) tolkning av Meads (1934) teori om *intersubjektivitet*, Scheffs (1990) teori om *sociala band* samt Mays (2013) teori om *tillhörighet*. Avslutningsvis kommer det, genom en teorisammanfattning, att beskrivas hur teorierna kommer att användas i studiens analys.

4.1 Intersubjektivitet

Mead (1934) beskriver mötet med nya människor som en central roll i människors liv då han menar att människans subjektivitet skapas i intersubjektiviteten, det vill säga i relation till andra människor (Von Wright, 2000, s. 49-50). *Intersubjektiviteten* är källan till meningsskapandet vilket ger en ökad förståelse för hur samhället, genom interaktioner, skapar människors subjektivitet. Då individer präglas av det samhälle de tillhör, präglas även samhället av de individer som samhället består av. Människor interagerar genom tal, miner och gester och denna kommunikation uppfattas olika av olika människor. Detta betyder att kommunikation även uppfattas utifrån kultur då det även där existerar olikheter (Von Wright, 2000). Denna teori ger ytterligare förståelse för individers subjektivitet som utvecklas ur intersubjektiviteten vilket gör det möjligt att förstå interaktioner mellan studiens informanter och deras omvärld.

Von Wright (2000) har, genom intersubjektiviteten, utvecklat det *relationella* respektive det *punktuella perspektivet*. Det relationella perspektivet riktar uppmärksamheten mot människor som deltar i sociala interaktionsprocesser (Von Wright, 2000, s. 33). Det som karaktäriserar människors subjektivitet blir de handlingar som framträder i relationer med andra människor. Denna subjektivitet är därmed beroende av andra människor i tid och rum. Intersubjektiviteten i det relationella perspektivet förstås inte i termer av egenskaper och omständigheter, utan i handling och samförstånd mellan individer (Von Wright, 2000).

Det punktuella perspektivet används som ett sätt att se på människans subjektivitet som en individuell produkt utifrån omständigheter och egenskaper så som sociala, historiska, biologiska eller psykologiska faktorer (Von Wright, 2000, s. 32). Det punktuella perspektivet är förknippat med en individcentrerad subjektuppfattning där kommunikationen mellan individers beståndsdelar utgör samspelet mellan fristående subjekt. Individer betraktas då som primärt åtskilda subjekt (Von Wright, 2000).

Genom att använda begreppen *Vad och Vem* går det att beskriva hur individer kan uppfattas utifrån ett punktuellt respektive ett relationellt perspektiv (Von Wright, 2000, s. 163). I det punktuella perspektivet definieras individen i termer av ett *vad* där människor bestämmer vad en individ är utifrån yttre sociala faktorer så som egenskaper och förmågor. Ett betraktande av individer som ett *vad* hindrar människor att se varandra som unika subjekt. Utifrån det relationella perspektivet ser man däremot individer som ett *vem* då interaktionen ses som en process där alla parter är delaktiga i att söka unika individualiteter. *Vemet* skapas i mötet med andra där olika individer blir erkända av varandra som subjektiva individer (Von Wright, 2000).

Dessa teorier relateras till olika uppfattningar om självet som beskrivs som den *slutna* respektive den *öppna* människan (Von Wright, 2000). Det som är av betydelse för den slutna människan är det som berör det egna självet då det finns en avgränsning mellan det inre självet och omvärlden (Von Wright, 2000, s. 146-147). Den slutna människan blir då utmärkande utifrån ett punktuellt perspektiv då subjektiviteten karaktäriseras av identiteten eller personligheten. Den öppna människan är utmärkande utifrån ett relationellt perspektiv då den karaktäriseras genom processen av relationer mellan människor. Uppmärksamheten riktas då mot medvetenheten mellan människor och självet framträder i sociala sammanhang där den tar sig i uttryck genom andra individers existens (Von Wright, 2000, s. 148-149).

4.2 Sociala band

Scheff (1990) beskriver *sociala band* som det mest grundläggande motivet i människans sociala liv vilket färgar allt mänskligt beteende (Scheff, 1990, s. 4). Detta innebär att alla människor behöver säkra sociala band för att kunna känna sig som en del av samhället. I relation till sociala band finns det två grundläggande emotioner; stolthet, som bevarar de sociala banden respektive skam, som hotar dem (Scheff, 1990, s. 12). Dessa emotioner anses reglera de sociala banden genom spontana signaler som sker då individen reagerar när dessa är bekräftade eller hotade. Skam anses vara den mest primära emotionen hos människan då den speglar individen själv i förhållande till andra (Scheff, 1990, s.15). Denna övervakning av självet är kontinuerligt i alla sociala interaktioner vilket gör att skam blir den vanligaste och viktigaste emotionen av alla (Scheff, 1990).

Sociala band menas hålla ihop ett samhälle genom en balans mellan närhet och distans. Detta benämner Scheff (1990) som *differentiering* då den optimala formen av differentiering uppnås genom att balansera både individens och gruppens behov (Scheff, 1990, s. 4). Detta resulterar i att individer kan upprätthålla sociala band med varandra. De får kunskap om varandras individualitet samtidigt som distansen skapar varje individs självständighet. När denna balans saknas kan detta leda till en under- eller överdifferentiering. En *underdifferentiering* kännetecknas av att lojaliteten i en grupp utgörs av konformitet där gruppens behov och mål går före individens. I motsats till detta finns det en så kallad *överdifferentiering* där det istället är individens behov och mål som går före gruppens (Scheff, 1990). Detta belyser vikten av att ha en balans mellan distans och närhet vilket främjar den sociala sammanhållningen då traditioner behålls samtidigt som den sociala förändringen är möjlig (Scheff, 1990).

Hänsynemotionssystemet används som ett sätt att förklara förhållandet till sociala normer och till emotionerna skam och stolthet (Scheff, 1990, s. 71). Detta system kan upplevas som begränsande då individen uppmuntras till konformitet genom belöningar. Samtidigt upplever sig individen bli bestraffad då denne inte uppfyller konformiteten. När en individ tar hänsyn till situationens normer har denne uppfyllt konformiteten och uppnår emotioner av stolthet. På samma vis kan individen uppleva känslor av skam då denne inte uppfyller konformiteten som situationen kräver. Dessa bestraffningar och belöningar sker på ett osynligt sätt då det är individens egna emotioner av skam och stolthet som avgör dennes upplevelser (Scheff, 1990, s. 74). Hänsynemotionssystemet bidrar till att sociala influenser upplevs som begränsande då individer styrs av sociala kontroller utifrån den kultur och det samhälle de tillhör. Hänsynemotionssystemet har en central roll i dagens samhälle då emotionerna skam och stolthet präglar individers sociala band på ett omfattande sätt (Scheff, 1990)

4.3 Tillhörighet

May (2013) beskriver *tillhörighet* som den process då individen identifierar sig med människor, kulturer, platser samt materiella objekt i syfte att få känna sig som en del av samhället (May, 2013, s. 3). Tillhörighet är något fundamentalt för människans själv då det skapar känslor av välbefinnande, otvungenhet samt lugn. Känslor av tillhörighet hjälper även individen att orientera sig i en kulturell och social omgivning. Individens *jag* skapas i sociala interaktioner med andra och är alltså alltid bunden till andra människor trots att känslor av tillhörighet saknas (May, 2013).

Tillhörighet är något fundamentalt för människans identitetsskapande eftersom tillhörigheter tenderar att kategorisera individer utifrån specifika identitetskategorier (May, 2013, s. 7). Identiteten skapas i relation till vilka individen känner tillhörighet med. Tillhörigheten är inte endast en individuell känsla som uppnås av individen själv, utan den ska erkännas av andra för att den ska kunna bli hållbar (May, 2013, s. 83). Individens omvärld måste erkänna tillhörigheten då individen inte endast upplever tillhörighet till en specifik grupp utan till hela samhället (May, 2013). Känslor av tillhörighet är inte alltid något idealiskt för individen och samhället då det finns en kluvenhet i viljan att tillhöra och viljan att få känna sig individuell (May, 2013, s. 87).

Tillhörighet upplevs även till andra kulturer vilket beskrivs som meningsstrukturer som innehåller föreställningar och beteenden som resulterar i olika traditioner (May, 2013, s. 96). Genom att individen deltar i kulturens traditioner skapas känslor av tillhörighet vilket även innefattar kultur av etnicitet och social klass. Dessa tillhörigheter konstrueras genom processer av praktiska handlingar så som interaktioner och gruppprocesser (May, 2013)

Skapandet av en kulturell identitet får sin mening endast i relation till andra kulturer då detta resulterar i tankar om *vi* och *dem*. Genom gränsdragningar kan individen särskilja på sig själv och andra för att markera sin egen grupp (May, 2013, s. 79). Dock behöver inte individen alltid känna tillhörighet till dessa kulturella identitetskategorier eller till individer i samma kategori. Kategoriseringen fungerar som en orientering för individer att förstå vilka de är (May, 2013, s. 99). Identiteten skapas alltså i relation till individens tillhörigheter då denne känner likheter med andra i samma grupp. Det behövs således olikheter för att kunna tydliggöra likheter. Genom sociala förändringar blir det möjligt för olika individer och grupper att mötas och förstå varandras olikheter (May, 2013).

4.4 Teorisammanfattning

I syfte att skapa en förståelse för ensamkommande flyktingbarns upplevelser av deras sociala relationer används *intersubjektiviteten* (Von Wright, 2000) som grund. Med hjälp av detta kan ungdomarnas subjektivitet studeras i förhållande till deras sociala relationer. Genom kunskapen om ungdomarnas subjektivitet går det att undersöka hur de upplever sig bli betraktade av andra ur ett *punktuellt* respektive *relationellt perspektiv* (Von Wright, 2000). Informanternas sociala relationer blir avgörande för i hur stor utsträckning de upplever sig själva bli betraktade som ett *vad* eller *vem* (Von Wright, 2000). Genom att studera vad informanternas intersubjektivitet präglas av tydliggörs deras sociala relationer som avgörande för huruvida de kan bli *öppna* eller *slutna människor* (Von Wright, 2000) vilket i sin tur antas påverka deras förmåga att integreras. Utvecklingsvis går detta att relatera till teorin om *sociala band* (Scheff, 1990) där otrygga sociala band antas utvecklas ur ett punktuellt perspektiv där ungdomarna betraktar sig själva som ett *vad*. Trygga sociala band antas då utvecklas ur ett relationellt perspektiv där ungdomarna kan betrakta sig själva som ett *vem*. Genom att undersöka ungdomarnas sociala relationer ökar kunskapen om deras sätt att förhålla sig till en grupp och därmed till ett samhälle, här appliceras teorin om *differentiering* (Scheff 1990) för att undersöka den balans som bör finnas mellan gruppens och individens behov. En analys bidrar då till djupare förståelse för vilka faktorer som påverkar differentieringen, dess konsekvenser och därmed hur detta kan undvikas. Genom en förståelse för ungdomarnas sociala relationer och vilka emotioner dessa präglas av, går det att med hjälp, av *hänsynemotionssystemet* (Scheff, 1990) skapa en förståelse för hur ungdomarna orienterar sig i olika sociala situationer. På så vis går det även att undersöka hur samhällets sociala kontroller påverkar ungdomarnas integrationsprocess. Hur ungdomarna orienterar sig i det svenska samhället kan antas vara beroende av deras sociala relationer och har en avgörande roll för huruvida de känner *tillhörighet* (May, 2013) till det svenska samhället och dess grupper. *Den kulturella identiteten* (May, 2013) lyfts fram i syfte att belysa på vilket sätt ungdomarna kan känna tillhörighet på ett kulturellt plan samt vad detta har för betydelse för deras integration.

5. Presentation av materialet

I följande avsnitt presenteras studiens empiriska material i form av åtta informanternas berättelser. Presentationerna har utgått ifrån en narrativ metod och presenteras var för sig.

Informant 1; "Lars"

"Kompisarna här hjälper inte på något sätt alls. Alla tänker på sina egna liv". Lars är 17 år gammal och är född och uppvuxen i Afghanistan. Han kom till Sverige när han var 16 år och har bott i Sverige i 1 år. Just nu bor han på ett träningsboende där han har en egen lägenhet. Lars berättade att på det boende han placerades på först bodde det inte så många pojkar från Afghanistan, de flesta var från Somalia eller Marocko. Även om det kom fler afghanska pojkar under tiden valde Lars att inte umgås med dem då han menade att han inte kände dessa pojkar. De kompisar han har på boendet är från olika länder vilka han känner sig någorlunda bekväm med. Lars berättade att det finns stora skillnader mellan hans relationer till sina vänner i Sverige och i Afghanistan. Han beskrev umgänget med sina vänner i Afghanistan som mer naturligt då de kände varandra och visste allt om varandra. Lars uttryckte däremot en osäkerhet kring umgänget med de övriga pojkarna på boendet. Han tycker inte om att umgås med dem då han inte trivs med dem och inte betraktar dem som sina riktiga vänner. Han uttryckte en längtan av att ha en vän som är som honom själv då han tyckte att detta är vad som behövs för att man ska kunna stötta varandra i en relation *"Man vill ha en kompis som är som en själv. Jag trivs inte med dem och jag tycker inte att det är kul. Jag kan bara inte"*. Lars vill hellre ha en bra, nära vän som han skulle kunna prata med och lita på istället för att vara vän med alla. Han upplever inte att hans vänner på boendet har gjort något speciellt för honom då han menar att alla har sina egna liv.

Lars umgås inte med någon som är svenskfödd, dels för att han tycker att det är svårt då han själv upplever sin svenska som bristande, och dels för att han inte har någon svenskfödd i sin omgivning. Lars berättade att det bara går elever med liknande situation i hans skolklass, vilket han tror är anledningen till att han aldrig har haft kontakt med en svensk och heller aldrig vågat ta kontakt. Vidare tror Lars att relationer med svenskar hade gynnat hans språkutveckling samt hans kunskaper om svenska traditioner och normer. Hans få upplevelser av Sverige är att svenskar verkar vara snälla och den uppfattning han har fått om den svenska samhällsstrukturen är att varje individ ska hjälpa sig själv och stå på sina egna ben.

Lars berättade att han inte upplever sig ha en bra relation till personalen på boendet då dessa känns som främlingar. Han menar att det tar lång tid tills man verkligen känner en person vilket gör det svårt att skapa nära relationer. Det var endast en man i personalen som Lars upplevde sig känna sig bekväm med. Vidare uttryckte Lars en stor besvikelse över sin god man då han menar att han endast utför sina arbetsuppgifter för att få betalt,

Vad är en god man? Det betyder en god person, man ska vara god. Jag ska inte behöva bli sjuk eller må dåligt för att han ska bry sig. Jag har ingen att lita på, det får mig att känna mig väldigt ensam. Man behöver ju någon.

Informant 2; "Tommy"

"Relationer med kompisar och personal är viktigt för att man ska kunna känna sig trygg".

Tommy är 17 år gammal och kommer från Uzbekistan. Han kom till Sverige för två år sedan, då han var 15 år gammal. Idag bor han på ett träningsboende vilket han är nöjd med då han uppskattar möjligheten att kunna vara självständig.

Hans första kontakt i Sverige var med en annan pojke som talade hans modersmål. Tommy tyckte att det kändes bra att det bodde en annan pojke som kunde prata hans språk då han inte kände sig lika ensam och kunde känna sig trygg. Idag känner Tommy nästan alla på boendet och umgås med dem nästan varje dag. Hans vänner har blandad härkomst vilket han tycker är roligt. Dock anser han att det är lättare att umgås med dem som talar samma språk, det är även dessa som han är närmast vän med. Tommy berättade att han har bästa vänner som han litar på till 100 % då han menar att dessa hjälper honom, lyssnar och ger ett bra stöd. I skolan har Tommy även svenska kompisar och beskriver sig själv som social, han har därför lätt för att prata med människor. Han har även bra kontakt med personalen på boendet och tränar kampsport med vissa av dem på fritiden. Vidare berättade Tommy att han inte tycker att det finns någon specifik skillnad mellan hans relationer i Uzbekistan och i Sverige. Däremot menade han att kulturen skiljde sig då han anser Sverige som ett säkrare land.

Tommy har även en god man som han är nöjd med då han tycker att han är väldigt hjälpsam och alltid tillgänglig. Tommy tror att den hjälp man får av en god man är av stor vikt för ungdomar i hans situation. Tommy tror att hans vänner är en stor del till att han har känt sig trygg och mått bra i Sverige. Han tycker att det första intrycket är väldigt viktigt då detta är avgörande för hur man tar kontakt med andra människor.

När jag flyttade hit var det ingen som hjälpte mig. Den enda jag vågade prata med var han som kunde ryska. Hade det kommit en ny kille hade jag pratat med honom, presenterat honom för andra och berättat om hur saker och ting fungerar här.

Informant 3; "Walter"

"Jag vill komma in i samhället och få känna mig som en vanlig människa".

Walter är 19 år gammal, från Afghanistan och har bott i Sverige i tre år. Hans första kontakt i Sverige var med andra afghanska pojkar. Han placerades först på ett boende på en annan ort där han bodde i cirka 10 månader. Sedan flyttades han till ett träningsboende där han bodde i cirka ett år. När hans mamma sedan kom till Sverige flyttade han ihop med henne.

Walter berättade att det bodde väldigt många pojkar från Afghanistan på det första boendet han placerades på. Han upplevde dock att det var svårt att bli vän med andra i början då allt är nytt och man ville hålla sig för sig själv. Walter tyckte att det var tryggt att det fanns andra afghanska pojkar då han menade att de förstod varandra, inte endast språkligt utan även erfarenhetsmässigt. *"När man pratar med andra afghaner så vet man vart de kommer ifrån och man förstår varandra direkt"*. Idag har Walter vänner från olika länder, han tycker inte att det spelar någon roll var de kommer ifrån men att det är lättare att prata med afghaner. Walter berättade att han inte har några nära vänner här i Sverige som han hade i Afghanistan, men han har ändå alltid någon att umgås med. Han har vänner i olika städer i Sverige och beskriver sig som en social person som uppskattar att ha vänner då han menar att han mår bra av det. Walter anser att det är väldigt viktigt att ha vänner som hjälper en och som man själv kan hjälpa. Han berättade att han tror att han hade haft det mycket svårare och mått ännu sämre om han inte hade haft sina vänner.

Walter går i skolan där han studerar svenska och han tycker att språket är svårt och tar lång tid att lära sig. I skolan har han kontakt med några svenskfödda vänner som han umgås med ibland, detta tycker han kan bli problematiskt.

Vi har speciella regler i mitt land för hur man umgås och svenskar har andra regler. Ibland blir det svårt att förstå alla regler och då kan man inte lära känna varandra tillräckligt för att lättare kunna bli vänner.

Walter uttryckte därmed att kulturskillnader utgör ett stort hinder för relationsskapandet med svenskar. Walter berättar vidare att han ofta har känt sig välkommen i Sverige men att han även har fått uppleva rasism. Han beskriver fortsättningsvis en stor tacksamhet över att ha kommit till ett så utvecklat land som Sverige. Han menar att det finns större möjligheter och mer frihet i Sverige till att bli och göra vad man vill.

Informant 4; "Per"

Per är 17 år gammal, kommer från Marocko och har bott i Sverige i snart ett år. På det nuvarande boendet har han bott i ungefär nio månader, då han tidigare var placerad på ett annat boende. Han berättade att han umgås med andra pojkar på boendet som talar hans modersmål, vilka han känner sig bekväm med. Per tyckte att det är lättare att göra sig förstådd på sitt egna språk. På boendet har han en vän som han kallar för sin bästa vän och som han umgås mest med. Per menade att han litar på denna vän och att de kan prata om allt.

Per går i skolan där han går i en klass för nyanlända. Han berättade att många av hans klasskamrater talar hans modersmål vilket gör att han inte pratar så mycket svenska i skolan. Detta tycker han är väldigt negativt då han tror att svenskfödda klasskamrater hade gynnat hans språkkunskaper.

Per tycker att personalen hjälper honom vid behov men att de ibland är för få och inte hinner hjälpa alla pojkar på boendet. Han anser inte att han har någon nära relation till personalen eller sin gode man då han menar att de aldrig kan vara helt tillgängliga för honom. Per tycker att han saknar en vuxen person som kan hjälpa honom komma in i samhället

En person som kommer till ett nytt land har mycket problem, man kan inte språket och man kan inte komma in i samhället. Jag vill få hjälp av någon vuxen som kan hjälpa mig komma in i samhället.

Per berättade vidare att de första tankarna han hade vid ankomsten till Sverige bestod av frågor som; är svenskar snälla? Kommer de att tycka om mig? Kommer jag att passa in? Per anser att det enda sättet att få svar på dessa frågor är att umgås med svenskfödda och träffa människor från olika kulturer. Till en början valde Per att stanna på sitt rum och vara ensam. Men med tiden förstod han att han skulle må sämre av att vara ensam. Efter ett par veckor kände sig Per redo för att umgås med de andra pojkarna på boendet och ju fler personer han lärde känna, desto bättre mådde han. Det var även vid denna tid han lärde känna sin bästa vän och han berättade att de har hållit ihop ända sen dess.

Om Per hade fått förbättra någonting på boendet hade det varit att personalen uppmuntrade kontakt mellan pojkarna. Per upplevde till en början att man bara träffade de andra vid middagsbordet och han hade uppskattat fler aktiviteter där man lär känna varandra mer.

Informant 5; "Göran"

"Jag tror inte att mina relationer här kan hjälpa mig på något sätt. Det är bara ett ställe jag bor på och när jag flyttar härifrån kommer man inte längre känna varandra".

Göran är 18 år gammal, kommer från Afghanistan och har bott i Sverige i ett och ett halvt år. När han först anlände till Sverige blev han placerad på ett boende på en annan ort där han bodde i ungefär fem månader. Där blev han nära vän med en annan pojke från Afghanistan som sedan introducerade honom till ett fotbollslag där han lärde känna två svenska pojkar. Göran kom dessa tre väldigt nära och umgicks med dem ofta innan han blev omplacerad till det boende han bor på idag. Idag umgås Göran mest med afghanska pojkar då han menar att alla på boendet är så pass nyanlända att de inte kan svenska. Göran berättade om en nära vän till honom på det nuvarande boendet som var från Eritrea, med honom kunde han prata svenska med men tyvärr blev han omplacerad till ett annat boende.

Idag har Göran ingen kontakt med svenskfödda då de inte är tillgängliga för honom, varken i skolan eller i området han bor vilket han upplever som negativt. Hans upplevelser av relationer mellan svenska ungdomar är att det skiljer sig lite från det han själv är van vid.

Jag har sett att de skojar och umgås som oss, men de har sina egna sorts skämt. Vissa är väldigt snälla men ofta drar de sig undan och är lite kalla. När jag pratar med dem svarar de väldigt kort och det kan inte utvecklas till något mer. När jag träffar afghaner är det mycket lättare för man kan börja prata direkt och lära känna varandra.

Göran är besviken över sitt nuvarande boende, han tyckte att det första boendet var bättre eftersom det var mindre antal pojkar och fler anställda. Han berättade att han upplevde att de hade mer tid och var mer omhändertagande. Vidare menade han att det första boendet han bodde på fokuserade mycket på att lära ut det svenska språket. Göran berättade att de ofta tittade på svenska filmer och läste svenska böcker vilket gynnade hans språkkunskaper. På det nuvarande boendet bor det över 20 personer och Göran tycker att det är för lite personal. Detta har haft negativa konsekvenser för hans språkkunskaper då han inte får möjligheten till att prata svenska i lika stor utsträckning.

Göran berättade att han inte har någon nära vän på boendet som han litar på då pojkarna ständigt flyttas runt. Han menade att man då inte hinner skapa en nära relation. Vidare tycker Göran att han inte pratar lika mycket svenska idag som han gjorde under tiden på det första boendet.

Göran har sina tre favoriter bland personalen där två av dem talar samma språk som honom. Det han uppskattar med dessa personer är att de är hjälpsamma och alltid ställer upp för honom och han tycker att det är skönt att veta att han kan få hjälp när han behöver det.

Avslutningsvis berättade Göran att han är missnöjd över Migrationsverket då han upplever det som en omöjlig verksamhet. Han har väntat på sitt uppehållstillstånd i två år och har ständigt en rädsla inom sig för vad som kan hända i framtiden.

Informant 6; Olle

”Det är jätteviktigt att ha kompisar och någon att prata med. Annars blir man ensam och livet skulle bara kännas dött”.

Olle är 15 år gammal och flydde från Syrien till Sverige för nio månader sedan. Vid ankomsten till Sverige placerades han direkt på sitt nuvarande boende. På boendet bor det många pojkar som Olle umgås med där samtliga talar samma språk som honom. Olle upplever att det inte är så många som kan prata svenska på boendet, utan de han pratar svenska med är endast personalen. I Olles klass går det bara pojkar som även de inte behärskar det svenska språket. De ämnen där han får möjligheten till att träffa svenskfödda elever är ämnen så som bild, idrott och musik där Olle menar att språket inte är i fokus. Olle tycker att svenskfödda betar sig på ett annorlunda sätt än vad han är van vid. Han menar att precis som i alla länder finns det de som är snälla och de som inte pratar alls. Olle går även på hemspråksundervisning i skolan där han har lärt känna en svenskfödd pojke med rötter i Irak.

Olle upplever att språket är den största begränsningen i hans vardag då det gör att han inte vågar prata med vem som helst. I Syrien kände han sig mer bekväm då han visste hur allt fungerade och därför tror han att han vågade mer. Det Olle tycker om med Sverige är sommaren, men han tycker att livet här känns ”dött”. De få erfarenheter Olle har av svenskar är att de tycker om rutiner, de lägger sig tidigt på kvällarna samt är träningsinriktade.

Olle trivs bra på sitt boende då han menar att personalen hjälper honom med det han behöver hjälp med. Dock saknar han sin familj och vill väldigt gärna att de kommer hit. Olle tycker att det som gör vardagen lite lättare är hans vänner på boendet som han kan prata med. Olle tror att det gör att han känner sig mindre ensam.

På boendet har de aktiviteter som Olle är nöjd med där hans favoritaktivitet är fotboll. Han anser att aktiviteterna har varit en bra möjlighet till att lära känna andra pojkar på boendet och menar att man genom aktiviteterna kan tänka på annat och glömma sina problem. Olle berättade även att han och hans vänner genom fotbollen har kunnat skapa kontakt med barn som bor runt omkring boendet då de spelar tillsammans

En gång såg vi en svensk pojke som lekte själv så vi frågade om han ville vara med och spela fotboll med oss vilket han ville. Nu när han ser oss brukar han alltid vara med för nu är han van.

Då Olles bror bor i Sverige känner han att han har någon han kan prata om allt med. Trots att han har en bra relation till både personal och vänner på boendet känner han inte att han kan vara lika öppen med dem och prata om sina känslor.

Informant 7; "Emil"

Emil kom till Sverige för sju månader sedan från Afghanistan och placerades på sitt nuvarande boende. På boendet umgås han mycket med både afghanska pojkar och pojkar från andra länder. Emil uppskattar sitt umgänge med andra afghanska pojkar. Dock anser han att det hämmar hans språkkunskaper då han inte får prata så mycket svenska. Han uttrycker en djup besvikelse på att det inte finns svenskfödda i hans närhet, varken i skolan eller på bostadsorten. Emil tycker ibland att personalen på boendet inte är så tillmötesgående. Då han inte kan bra svenska försöker han ibland komplettera språket med engelska ord vilket han upplever att personalen blir arg över.

Vidare anser Emil att han inte får den undervisning i svenska som han förväntar sig då han anser att språket är nyckeln till att komma in i samhället. I framtiden vill Emil studera inom IT och är förväntansfull inför de möjligheter som Sverige har gett honom.

Jag trodde att de skulle pressa mig mer till att lära mig svenska. Det känns som att vi inte pluggar så mycket som vi borde. Det känns som att det inte är viktigt för dem att vi kan svenska. Jag tycker att det är det viktigaste.

Emil tycker inte han har några vänner på boendet som han litar på. Däremot berättar han att han har en bättre relation till personalen på boendet. Han tror att skolan är den lättaste platsen att skapa nya kontakter då han menar att han har fler vänner i skolan än på boendet.

Emil anser att det är viktigt att ha vänner då det gör att man känner sig tryggare och kan utvecklas mer. Han tror att relationer med svenskfödda skulle hjälpa honom på många olika sätt så som med språket och kunskaper om kulturen. Av de få interaktioner han har haft med svenskfödda har hans erfarenheter varit att de är snälla men att han upplever att de tar avstånd.

Informant 8; "Bosse"

Bosse kommer från Afghanistan, är 14 år gammal och har bott i Sverige i ungefär åtta månader. Vid ankomsten till Sverige bodde han på ett annat boende i 5 dagar innan han placerades på sitt nuvarande boende. Här umgås han framförallt med afghanska pojkar då han menar att han känner sig mer bekväm med dessa då de talar samma språk. Vidare känner han sig även bekväm med personal som talar hans språk. Detta gör att han vågar be personalen om hjälp om han behöver någonting.

Bosse går i en klass för nyanlända elever men har även några få svenskfödda vänner. På fritiden tycker Bosse om att spela fotboll där hans svenskfödda vänner även är delaktiga. Men på grund av sitt bristande språk kan Bosse inte prata så mycket med dem vilket han tycker är synd då han skulle vilja ha en närmare relation till dem. Han menar att ett större umgänge med svenskfödda kan gynna hans språkkunskaper.

Den uppfattning han har fått om svenskfödda är att vissa är lite tillbakadragna. Bosse upplever att han inte har någon större kunskap om den svenska kulturen men han noterar friheten människor har i Sverige som han menar inte finns i hemlandet.

Bosse har en god man som han delar med 15 andra pojkar vilket han tror är anledningen till att han inte har någon nära relation till sin gode man. Denna typ av frustration upplever han även med personal på boendet då han anser att de är för få och inte har tid för att hjälpa honom med bland annat läxor. Bosse berättade att det bor ett stort antal pojkar på boendet vilket han tror är anledningen till varför det är svårt för personalen att motivera pojkarna till att studera mer. Han saknar motivationen till att studera då han inte tycker sig bli uppmuntrad till det.

Avslutningsvis berättar Bosse om saknaden till sin familj i Afghanistan och den typ av stöd som han får av sin familj. *"Jag har ju inte min familj här, så jag blir tvungen att prata med andra. Det hjälper att ha vänner men jag litar inte på alla"*.

5.1 Resultatsammanfattning

Studiens resultat visade att endast två av informanterna upplevde sig ha nära vänner som de litar på. Resterande saknade nära relationer både vad gäller personal och andra ungdomar på boendet. För de flesta informanter upplevdes relationer till personal och gode män som formell, varav en upplevde dem som främlingar. De flesta uttryckte en stor besvikelse över det stora antalet ungdomar som bor på boendet. De menade att detta bidrar till att alla inte får det stöd och den uppmärksamhet som de behöver.

Samtliga informanters umgängeskrets består i första hand av den egna etniska gruppen. Detta på grund av att de menade att de delar ett gemensamt språk och kulturell bakgrund. Alla informanter upplever vidare en stor skillnad mellan deras relationer i hemlandet och de relationer de skapat i Sverige och upplevde då stora kulturskillnader. De menar att de inte umgås på samma sätt med sina vänner i Sverige som de gjorde i sitt hemland. Ungdomarna ansåg att det är svårt att lära känna någon och att kunna skapa så nära relationer som de kunde skapa i sitt hemland. Samtliga informanter anser att deras relationer har haft en stor betydelse för deras välmående och trygghet och menade att det har hindrat dem från att känna sig ensamma och isolerade.

Ungdomarna beskrev att aktiviteter är det bästa forumet att träffa nya människor. Fortsättningsvis har ingen av ungdomarna någon nära relation till en svenskfödd då ingen av dem har någon i sin omgivning och de få kontakter som finns har utvecklats genom aktiviteter. De ungdomar som haft kontakt med svenskfödda upplever dem som tillbakadragande och inte villiga att skapa en djupare relation. Samtliga informanter uttrycker att de skulle vilja ha nära relationer med svenskfödda då detta skulle gynna deras språk- och kulturkunskaper.

Informanterna upplever en besvikelse över språkundervisningen då de anser att språket bör vara i fokus. Materialinsamlingen visade även att ingen av informanterna går i en klass tillsammans med svenskfödda elever och upplevs då vara segregerade i skolan. Samtliga informanters kunskaper om det svenska samhället och den svenska kulturen var knapp. De flesta ansåg att boendet bör ta mer ansvar för integrationsprocessen. En av informanterna menade att det bör finnas en person som hjälper ungdomarna att integreras i samhället genom att lära och förklara hur det svenska samhället fungerar.

Utifrån materialinsamlingen samt de teoretiska resonemang som valts, ämnas det att i analysen besvara huvud- samt underfrågorna;

- På vilket sätt skapar ensamkommande flyktingbarn sina sociala relationer i Sverige?
- På vilket sätt påverkar sociala relationer deras känslor av tillhörighet?
- På vilket sätt bidrar deras sociala relationer till deras integration?

6. Analys

Utifrån informanternas berättelser ämnas det att tolka upplevelser för att genom tidigare beskrivna teorier kunna dra slutsatser för att besvara studiens frågeställningar. Analysen kommer att utgå från temana; *sociala relationer/sociala band*, *integration* och *tillhörighet*.

6.1 Sociala relationer/Sociala band

Utifrån ungdomarnas berättelser blir det tydligt att deras sociala relationer i första hand består av den egna etniska gruppen. Ungdomarna präglas därmed av en *intersubjektivitet* (Von Wright, 2000) som endast består av interaktioner som framträtt i relationerna med den egna etniska gruppen vilket har sett ut på samma vis oberoende av ungdomarnas nationaliteter. Oavsett ungdomarnas olika etniska bakgrunder gick det att se dem som en homogen grupp då de delar liknande upplevelser och erfarenheter av sociala relationer.

Intersubjektiviteten förstås genom det samförstånd som finns inom gruppen. Ungdomarna delar liknande erfarenheter vad gäller språk och kultur och det blir då möjligt för dem att lättare interagera med varandra. Ungdomarnas subjektivitet är då ett resultat av en begränsad intersubjektivitet där interaktioner med det svenska samhället inte har utvecklats. Den egna etniska gruppen upplevs som igenkännbar för ungdomarna och på så sätt fyller gruppen den trygghet som tidigare kom från familjen. Stoltheten uppnås då i samband med umgänget med den egna etniska gruppen som de upplever sker mer naturligt.

De sociala relationer som ungdomarna har utvecklat visade sig ha en stor betydelse för deras välmående, med hjälp av dessa har de kunnat undvika känslor av ensamhet samt utvecklat en miljö där de känner sig trygga. Mels m.fl. (2008) betonar upplevelsen av att det sociala stödet i första hand kommer från ungdomarnas sociala relationer med den egna etniska gruppen samt personal på boendet. I enlighet med detta, upplevde ungdomarna det sociala stödet genom ett

positivt välkommande av andra ungdomar på boendet samt hjälpen de fått från personal. Vidare uppskattas ett socialt nätverk och någon att umgås med. Detta har vidare kunnat utvecklas till känslor av trygghet som, i enlighet med de flesta av informanternas berättelser, utvecklats till en vänskap. Det blir således tydligt att trots att de flesta informanter inte upplever sig ha nära sociala relationer har dessa ändå kunnat fungera som ett socialt stöd som främjar deras välmående.

Inom den etniska gruppen och bland personal kan de antas uppleva sig bli betraktade utifrån deras personligheter, som unika individer, där yttre faktorer inte har någon betydelse. De två informanter som hade nära vänner och bra kontakt med personal antas då uppleva sig bli betraktade som ett *vem* (Von Wright, 2000). Detta betyder vidare att bristen på språk- och kulturkunskaper utgör ett hinder i kontakten med utomstående. Den egna etniska gruppen går därmed att förstå ur ett *relationellt perspektiv* (Von Wright, 2000) då subjektiviteten hos ungdomarna har präglats av sociala interaktionsprocesser endast inom gruppen och boendet. Ungdomarna tar hänsyn till varandras subjektivitet vilket fungerar som ett erkännande. Detta kunde tolkas utifrån ungdomarnas berättelser om hur naturlig interaktionerna med deras vänner är då de snabbt kunde lära känna varandra genom det gemensamma språket samt erfarenheterna. I kontakten med utomstående definieras ungdomarna utifrån yttre sociala faktorer och går då att förstå utifrån ett *punktuellt perspektiv* (Von Wright, 2000). Ungdomar upplevde sig vara åtskilda i relation till svenskfödda då de i de flesta sociala situationer upplevde sig bli betraktade utifrån sin etniska bakgrund. Därav brister erkännandet av att vara en unik individ.

Det blev tydligt att ungdomarna upplever sina *sociala band* (Scheff, 1990) med svenskfödda som otrygga då deras berättelser om kontakten med svenskfödda tolkas som formell. I samband med att ungdomarna upplever stora svårigheter i det svenska språket blir de obekväma i dessa situationer och väljer istället att dra sig tillbaka. Denna kontakt blir då inte bekräftad och därmed hotad vilket bidrar till att interaktionen präglas av emotionen skam. Ungdomarna blir då medvetna om sina bristande språkkunskaper och undviker medvetet en social kontakt med svenskfödda. Övervakningen av självet bidrar då till ett fortsatt undvikande och skapar kontinuerliga känslor av skam (Scheff, 1990).

De informanter som uttryckte brist på uppmärksamhet från personal och gode män har inte möjlighet att känna sig som unika individer vilket bidrar till att de antas uppleva sig bli betraktade som ett *vad*. Frågan om ungdomarnas upplevelser av att bli betraktade som ett *vad* eller *vem* (Von Wright, 2000) kan vidare ses ur andra perspektiv. Umgänget med den egna etniska gruppen kan även tolkas som påtvingat där bekvämligheten i att kunna tala samma språk

och förstå varandras bakgrunder bidrar till gemenskapen. Yttre sociala faktorer så som språk och kulturell bakgrund antas vara avgörande för umgänget då de inte har skapat djupa och nära relationer till varandra. Därmed blir de inte erkända som unika individer och upplever sig då bli betraktade som ett *vad* även i den egna etniska gruppen. Deras upplevelser av att bli betraktade som ett *vad* tycks dock inte hindra deras känslor av ett socialt stöd inom gruppen.

Samtliga informanter upplever att de måste stå på egna ben och klara sig själva vilket tyder på att deras egna behov går före gruppens. Denna *överdifferentiering* (Scheff, 1990) har bidragit till att den sociala sammanhållningen inte prioriteras. Den egna etniska gruppen består då av isolerade individer som inte tar hänsyn till varandra. Istället hämmas kommunikationen vilket hindrar utvecklade samtal och leder till svaga sociala band. Trots att ungdomarna upplever sina sociala relationer som viktiga blir inte gruppssammanhållningen stark nog då fokus istället ligger på att lära sig svenska, komma in i samhället samt få asyl. Ungdomarna flyttas ständigt till olika boenden vilket även antas vara en faktor till att nära sociala relationer inte kan utvecklas. Det råder då ingen balans mellan distans och närhet vilket ytterligare försvårar upprätthållandet av trygga *sociala band* (Scheff, 1990).

6.2 Integration

Genom tolkningar av informanternas berättelser om deras sociala relationer blir det tydligt att ingen av ungdomarna har integrerats i det svenska samhället. Språkkunskaperna utgör då det största hindret för kontaktskapandet. Vidare har *intersubjektiviteten* (Von Wright, 2000), det vill säga interaktionen och samförståndet mellan ungdomarna och den svenska befolkningen inte kunnat utvecklas. Således har ingen av parterna haft möjlighet att prägla varandra vilket antas ha bidragit till att ungdomarna upplever en avgränsning mellan sig själva och det svenska samhället. Samtliga informanter uttryckte en stor besvikelse över den misslyckade integrationen då de upplever sig inte ha fått möjligheten till att integreras, det vill säga att lära sig det svenska språket samt den svenska kulturen och dess normer. Då ungdomarna inte upplever sig ha blivit integrerade saknar de gemenskap till det svenska samhället och därmed känslor av sammanhang. Detta begränsar kontaktskapandet med svenskfödda vilket istället bidrar till att de söker sig inom den egna etniska gruppen vilket ytterligare försvårar integrationsmöjligheterna. Detta gör dem till *slutna människor* (Von Wright, 2000) då deras själv står i fokus vilket kan antas förklara den bristande gruppssammanhållningen inom den egna etniska gruppen. På så vis går det att förstå att ungdomarna inte ser sig själva som en del av

samhället och det görs då en avgränsning. Ett utvecklande av social förändring där ungdomarna kan integreras blir då inte möjlig på grund av avsaknaden av en balans mellan distans och närhet.

Ungdomarnas *kulturella identiteter* (May, 2013) har skapats och präglats endast av deras umgänge med den egna etniska gruppen. Deras kulturella identitet saknar då mening i relation till den svenska kulturen och resulterar i gränsdragningar där det utvecklas ett ”vi”- och ”dem”-tänk. Detta tydliggjordes då ungdomarna uttryckte en längtan av att ”vara som svenskar” och ”passa in” och det existerar inte något igenkännande. Även i skolan upplever ungdomarna sig segregerade då de inte har någon svenskfödd i sin klass. Detta skapar större avstånd mellan informanterna och svenskfödda vilket ytterligare försvårar kontaktskapandet. Myers (1999) studie belyser vikten på en social förändring där ensamkommande flyktingbarn får möjlighet att utveckla sin egna kulturella identitet. Genom detta blir det möjligt för ungdomarna att skapa en egen definition av svenskt medborgarskap vilket vidare bidrar till känslor av sammanhang. Även Phillimore (2010) belyser hur personliga, kulturella och erfarenhetsbaserade faktorer bidrar till integration. Dessa faktorer rekonstrueras då av ungdomarna i förhållande till deras nya definition av det svenska medborgarskapet, vilket ännu inte har skett för denna studies informanter. Då ungdomarna upplever sig bli marginaliserade i samband med deras upplevelser av brister i språk- och kulturundervisningen i skolan, blir det svårt för dem att kunna rekonstruera sina kulturella identiteter utifrån det svenska samhället. Detta tydliggör svårigheten för ungdomarna att kunna integreras.

Utifrån studiens empiri går det att förstå *hänsynemotionssystemet* (Scheff, 1990) som ett stort hinder för ungdomarnas integrationsprocess då sociala kontroller påverkar deras förhållningssätt till den svenska kulturen. Ungdomarna är endast präglade av de normer och värderingar som existerar på boendet och då inom den egna gruppen. Detta resulterar i att det endast är de sociala situationerna på boendet och inom gruppen som är igenkännande för dem. På samma vis som Phillimores (2010) intervjupersoner upplevde den brittiska befolkningen som formell gentemot dem, upplevde även denna studies informanter detta. I Phillimores (2010) studie förklaras detta som ett resultat av rädslan av att bli förkastad, vilket gjorde att individerna undvek interaktioner med briter. Samtliga av denna studies informanter upplevde en stor osäkerhet kring den svenska kulturen, språket och samhällsnormerna. Ungdomarna undviker då interaktioner med svenskfödda då de upplever att de inte kan språket eller vet hur de bör bete sig, i dessa sammanhang uppstår skamkänslor då de är rädda för att göra fel. Många ungdomar upplevde sig inte bli inbjudna till konversationer utan endast korta samtal vilket de upplevde

bero på deras ointresse för vidare social relation. Detta har påverkat ungdomarna på så vis att de undviker skamkänslor genom att undvika att gå utanför konformiteten och därmed undvika kontakt med svenskfödda. Då boendet och den egna gruppen är igenkännande för ungdomarna, kan känslor av stolthet uppnås genom att de kan hålla sig inom ramarna för gruppens konformitet. Ungdomarna känner sig bekväma i sin egen grupp då de har de språk- och samhällskunskaperna som krävs för att uppnå känslor av stolthet. Detta bidrar dock till avgränsning mellan dem själva och den svenska befolkningen vilket ytterligare påvisar avsaknaden av en lyckad integrationsprocess.

6.3 Tillhörighet

Majoriteten av studiens informanter visade sig sakna känslor av *tillhörighet* (May, 2013) till det svenska samhället. De saknar då verktyg för att kunna identifiera sig med svenskfödda, den svenska kulturen och kan således inte känna sig som en del av det svenska samhället. Tillhörigheten upplevs endast till boendet och den egna etniska gruppen där tillhörigheten har grundat sig i ett gemensamt språk samt gemensamma normer, erfarenheter och traditioner. Då ungdomarna upplever känslor av tillhörighet till boendet och den egna gruppen, får deras *kulturella identiteter* (May, 2013) endast mening i relation till dessa. Detta resulterar i gränsdragningar mellan dem själva och den svenska befolkningen där ungdomarna blir medvetna om olikheterna. I samband med denna jämförelse tydliggörs även likheterna vilket enligt Ahmadi (2003) styrker deras känslor av tillhörighet till den egna etniska gruppen. Denna tillhörighet blir således hållbar då boendet och gruppen erkänner den.

Utifrån ungdomarnas berättelser blir det tydligt att de inte har kunnat identifiera sig med det svenska samhället och därmed kan de heller inte orientera sig inom den svenska kulturella och sociala omgivningen. Tillhörigheten till det svenska samhället har då inte blivit erkänd och inte kunnat utvecklas. Vidare upplevde samtliga informanter kulturskillnader vilket bidrar till ytterligare svårigheter att identifiera sig med olika sociala grupper. I Wiggs (2008) avhandling visade resultaten att informanterna upplevde sig bli indelade i grupper där nationella etiketter styrde. På samma vis blir detta ett problem för denna studies informanter då dessa etiketter hindrar ungdomarna från att känna tillhörighet till den ”svenska” nationaliteten.

Ungdomarna kategoriseras utifrån identitetskategorier som i detta fall bland annat är ensamkommande flyktingbarn och icke-svenskar. Trots att de umgås och bor tillsammans med andra inom samma identitetskategori, behöver inte detta betyda att de känner tillhörighet till

varandra. Dessa identitetskategorier förstås som påtvingade då de endast har grundat sig i gemensamma yttre sociala faktorer vilket försvårar deras möjligheter till att skapa nya gruppstillhörigheter. Genom att lära känna den svenska kulturen kan de skapa sin egen helhetsbild och forma egna identitetskategorier som de känner tillhörighet till.

Ett exempel kan appliceras utifrån materialinsamlingen där en av informanterna, Lars, inte upplevdes känna någon tillhörighet till varken det svenska samhället, boendet eller sina sociala relationer. Han kände sig ofta ensam och verkade missnöjd över sin situation i helhet. Trots att han umgås med andra ungdomar på boendet verkade han inte känna någon tillhörighet till sitt umgänge och vidare inte heller till någon annan social grupp. Lars kan inte identifiera sig med människor, kulturer samt platser i Sverige vilket behövs för att uppnå känslor av tillhörighet och därmed få känna sig som en del av samhället. Hans situation antas då vara ett resultat av en negativt utvecklad *intersubjektivitet* (Von Wright, 2000). Då han inte lyckats nå en samhörighet till sin omgivning har detta, enligt Ahmadi (2003) hindrat utvecklingen av en positiv identitet. Lars förstås sakna sammanhang då han inte har lyckats identifiera sig med någon identitetskategori och därmed hindrar detta honom från att skapa känslor av tillhörighet.

Aktiviteter visade sig vara uppskattat av ungdomarna då speciellt fotboll har varit ett intresse som samtliga informanter har delat. Det kan antas att aktiviteter där det finns bestämda regler för hur man beter sig är att föredra. När ungdomarna spelar fotboll existerar inte de kulturella skillnaderna då fotbollens regler är detsamma i hela världen. De sociala normer som existerar i fotbollen blir kopplade till emotionen stolthet då ungdomarna kan reglerna och har möjlighet att uppfylla konformiteten (Scheff, 1990). Dessa upplevelser av att bli belönad skapar även känslor av välbefinnande och en otvungenhet då de kan orientera sig i fotbollskulturen och skapa känslor av tillhörighet (May, 2013). Detta antas skapa en större trygghet hos informanterna där de kan känna tillhörighet till en annan identitetskategori. De känner då en samhörighet till fotbollen och etiketterar inte varandra utifrån yttre sociala faktorer utan som fotbollsspelare.

7. Slutsatser

Studien visar att ensamkommande flyktingbarns sociala relationer har utvecklats framförallt på grund av gemensamma faktorer så som språk, etnisk bakgrund samt nuvarande situation. I relationerna uppskattas någon som de kan lita på och således någon som kan ersätta den trygghet de annars får från sin familj. Sociala relationer visade sig ha en avgörande roll för

ensamkommande flyktingbarns välmående då de fungerar som ett socialt stöd. Dock bör dessa sociala relationer utvidgas och utvecklas utanför boendet för att kunna främja integrationsprocessen då de i dagens läge inte gör detta. Således tydliggörs vikten av förhållandet mellan sociala relationer och integration.

Vikten av sociala relationer stärks med tidigare forskning där Mels m.fl. (2008), visar att den egna etniska gemenskapen är en av de viktigaste resurserna för ungdomarnas välmående. I enlighet med deras studie, upplever även denna studies informanter att det sociala stödet inte kom från svenskfödda. Utifrån deras berättelser förstås ungdomarnas *sociala band* (Scheff, 1990) som otrygga då de blir medvetna om de olikheter som finns mellan dem själva och svenskfödda. Detta bidrar till att de inte upplever känslor av tillhörighet (May, 2013) till det svenska samhället. Dessa otrygga sociala band, som endast består av den egna etniska gruppen, hindrar då dem från att integreras. Avsaknaden av sociala relationer med svenskfödda samt missnöjet över språkundervisningen i skolan resulterar vidare i svårigheter i integrationsprocessen. Då *intersubjektiviteteten* (Von Wright, 2000) skapas i relationen mellan människor präglas ungdomarnas identiteter endast av dem de umgås med. Detta resulterar i ytterligare avgränsningar mellan de själva och det svenska samhället vilket hämmat integrationen.

Utifrån Myers (1999) studie blir det tydligt att behovet av undervisningsmetoder, där ungdomarna får utforska och uttrycka sin egna kulturella identitet i samband med att de lär sig nya värderingar, skapar den trygghet som behövs för en lyckad integration. Genom att minska motsättningarna mellan svenska samhällets kultur och den egna kulturen ges ensamkommande flyktingbarn möjligheten till att själva skapa en helhetsbild. Dessa undervisningsmetoder ses som redskap för ungdomarna att kunna utöka sina identiteter genom att skapa större utbud av tillhörighetskänslor. Genom att få stöd med att bygga upp en ny identitet och sin egen definition av den svenska nationaliteten bidrar det till en individualitet som är viktig för att vidare kunna skapa känslor av tillhörighet (Ahmadi, 2003).

Informanternas upplevelser av att vara segregerade skapar inre konflikter mellan viljan att passa in samt de faktorer som stänger ute dem vilket vidare förstärker känslorna av *vi* och *dem*. Denna konflikt uppenbarar sig även då ungdomarna upplever den svenska befolkningen som formell gentemot dem. Detta bidrar till ett undvikande av interaktioner med den svenska befolkningen, vilket styrks genom Wiggs (2008) avhandling och Phillimores (2012) studie. Då studiens informanter saknar svenskfödda i sin omgivning blir dessa interaktioner fyllda med en ständig övervakning av subjektiviteteten som vidare väcker känslor av skam.

Det blir tydligt, utifrån analysen, att ensamkommande flyktingbarn tenderar att marginaliseras istället för att integreras. Slutsatsen kan dras att sociala relationer bidrar till känslor av tillhörighet vilket vidare kan resultera i relationer utanför gränserna. Detta främjar i sin tur språk- och kulturkunskaper vilket slutligen bidrar till en lyckad integration. Språket ses vidare som en utav de viktigaste faktorerna för att kunna skapa sociala relationer utanför den egna gruppen och därmed nå de känslor av tillhörighet som krävs för att kunna integreras i ett samhälle. Med detta belyses att ansvaret för ensamkommande flyktingbarns integration ligger både hos dem själva och samhället, där organisationer så som Hej Sverige kan bidra till främjandet av ungdomarnas integration.

8. Diskussion

Det har funnits en medvetenhet om att studiens undersökta fenomen har berört ett känsligt ämnesområde. Det har därför upplevts svårigheter med att kunna förhålla sig på ett lämpligt sätt gentemot studiens informanter då det har varit svårt att veta vart deras gränser går. Då ensamkommande flyktingbarn är något som ständigt studeras var det ett flertal boenden som inte ville utsätta sina ungdomar för fler studier.

Studiens informanter bestod av ett åldersspann mellan 14-19 år vilket bidrog till olikheter i vad som kunde utvinnas. Det går att förstå att de yngre informanterna inte reflekterade över sin tillvaro i lika hög grad som de äldre, vilket gjorde deras svar svårare att tolka. Det kan antas att intervjuerna hade fått en större tyngd om samtliga informanter hade varit över 18 år. Dessutom var det en stor skillnad på hur länge de vistats i Sverige, alltifrån sju månader till tre år. Även detta antas ha påverkat studieresultatet då de ungdomar som bott i Sverige en längre tid har en bättre helhetsbild av deras situation. Det kan antas att de hunnit reflektera över sina sociala relationer samt deras integrationsprocess. Således hade studien dragit en större nytta av ett urval med informanter i samma ålder som vistats i Sverige under en längre tid. Dock har vistelsetiden inte utgjort någon skillnad på integrationsmöjligheterna.

Efter intervjuerna kan det påpekas att informanternas personligheter hade en stor inverkan på deras upplevelser av deras sociala relationer. Två av informanterna visade sig vara varandras motsatser där den ena beskrev sig själv som social och kunde prata med alla, medan den andra informanten inte ville ha för många vänner och inte ansträngde sig för att skapa sociala relationer. Detta kan antas bero på skillnader i personligheterna vilket inte har tagits i beaktning under samtalen med informanterna. En undersökning av detta skulle dock innebära att hänsyn

bör tas till informanternas olika erfarenheter i hemlandet och hur dessa har bidragit till olika grader av traumatiska upplevelser. Vidare antas dessa traumatiska upplevelser påverka deras välmående och även deras personligheter. Ett uppmärksammande av detta skulle då innebära en ökad risk för att på något vis beröra känsliga områden. Även om teorier om identitet skulle berikat studien med fler infallsvinklar och en djupare analys, upplevdes en sådan teori för stor för att kunna rymmas inom uppsatsens ramar.

Studiens induktiva tillvägagångssätt har reducerat risken för att de valda teorierna influerat studiens syfte. Teorierna har då bidragit till den analytiska generaliseringens validitet då frågeställningarna har färgats av de valda teorierna. Vidare har intervjuerna och de valda temana bidragit till studiens teorier. På så vis kompletterar teorierna varandra då de belyser ämnesområdet utifrån studiens frågeställningar. Teorivalen har vidare bidragit till andra perspektiv då studien kunnat beröra temat *integration* i förhållande till sociala relationer. Dock hade fler teorier som specifikt berör integration och identitet berikat studien med fördjupad kunskap som kan styrka studiens slutsatser. Studiens förförståelser har gett en fördjupad förståelse för analysen där den, genom mötet med studiens informanter, har berikats och utvecklats. Det kan då konstateras att den hermeneutiska cirkeln har blivit sluten då det har skapats en djupare tolkning av fenomenets helhet.

Samtliga informanter uttryckte en stor besvikelse vad gäller stödet från boendet. De flesta upplevde att det var för stort antal ungdomar och för lite personal. Dessutom upplevde de sig inte få hjälp med integrationen. Vidare ifrågasätts systemet där ensamkommande flyktingbarn går i särskilda skolklasser där det görs en bokstavlig avgränsning mellan dem och resten av befolkningen. Denna segregation som pågår i skolan går då att jämföra med den segregation som existerar i samhället. Det behövs ett hjälpsystem för att förbättra ensamkommande flyktingbarns situation. Genom ett större fokus på språkundervisning samt hjälp och motivation från personal på boendet och fler projekt som ”Hej Sverige”, kan deras integrationsprocess gynnas.

Det har uppmärksammat en stor besvikelse på Migrationsverkets asylprövningar då dessa tycks ta för lång tid. En av studiens informanter har efter tre år fortfarande inte fått sitt uppehållstillstånd vilket anses vara under all kritik. Att leva i ovissheten om att få stanna i Sverige eller tvingas återvända är inte bara en belastning för ungdomarnas välmående, utan förhindrar även påbörjandet av deras integrationsprocess.

Studiens förhoppning är att, genom slutsatserna, ha bidragit till en ökad kunskap om ensamkommande flyktingbarns upplevelser av deras sociala relationer i Sverige. Genom att se sociala relationer i förhållande till integration och tillhörighet är förhoppningen att studiens slutsatser kan användas för att bygga upp ett hjälpsystem där ungdomarnas egna upplevelser av deras begränsningar kan åtgärdas. Framtida studier kan dra nytta av det som har belysts i denna studie för att vidare göra mer omfattande forskning inom ämnet. Genom ett större urval av informanter och fler boenden kan fler aspekter av ungdomarnas upplevelser av sociala relationer tas upp och ses ur fler infallsvinklar. Det hade vidare varit intressant att göra om studien med flickor som informanter i syfte att lyfta fram deras upplevelser. Här finns en stor kunskapslucka som antas bero på att antalet flickor som kommer som ensamkommande flyktingbarn är få. Dessa har då hamnat i samhällets skugga och bör lyftas fram och belysas.

Litteraturförteckning

Ahmadi, Nader (2003) ”Ungdom, kulturmöten och identitet”, Liber AB.

Allwood, Carl Martin & Erikson, G. Martin (1999) ”Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper”, Studentlitteratur AB.

Birkler, Jacob (2008) ”Vetenskapsteori”, Liber AB.

Bryman, Alan (2008) ”Samhällsvetenskapliga metoder”, Liber AB.

Broeckx, E. Derluyn, I. Mels, C. (2008) ”Social support in unaccompanied asylum-seeking boys: a case study” Department of orthopedagogics, Ghent University, Gent, Belgium. Blackwell Publishing Ltd.

Dalen, Monica (2008) ”Intervju som metod”, Gleerups.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009) ”Den kvalitativa forskningsintervjun”, Studentlitteratur AB.

Lindqvist-Brendler (2004), ”Att möta de ensamkommande barnen”.

May, Vanessa (2013) ”Connecting self to society – Belonging in a changing world”, Palgrave Macmillan.

Migrationsverket (2014), ”om ensamkommande barn och ungdomar”, www.migrationsverket.se.

Myers, Kevin (1999), ”National identity, citizenship and education for displacement: Spanish refugee children in Cambridge, 1937”, Westhill College of Higher Education, Selly Oak, Birmingham.

Phillimore, Jenny (2010), ”Refugees, Acculturation Strategies, Stress and Integration”, Institute of Applied Social Studies, University of Birmingham. Cambridge University Press.

Scheff, Thomas (1990), ”Microsociology – Discourse, emotion and Social Structure”, The University of Chicago Press.

Sveriges rikets lag (2013), FN Konventionen, Utlänningslagen.

Von Wright, Moira (2000), "Vad eller Vem - En pedagogisk rekonstruktion av G.H Meads teori om människors intersubjektivitet", Daidalos, Göteborg.

Wellros, Seija (1998), "Språk, kultur och social identitet", Studentlitteratur.

Internetmaterial

www.hejsverige.nu (Hämtat 2014-12-16).

Migrationsverket, 2014, *om ensamkommande barn och ungdomar*, www.migrationsverket.se, hämtat 2014-10-02).

9. Bilagor

9.1 Bilaga 1 – Socialtjänstlagen

1 kap. Socialtjänstens mål

1 § Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,

- jämlikhet i levnadsvillkor,

- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

2 § Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande.

Med barn avses varje människa under 18 år. Lag (2012:776).

3 § Bestämmelser om vård utan samtycke ges i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

2 kap. Kommunens ansvar

1 § Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag finns i 2 a kap.

I fråga om den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. finns särskilda bestämmelser om bistånd i den lagen. Lag (2011:328).

2 § Har upphävts genom lag (2011:328).

3 § Har upphävts genom lag (2011:328).

4 § Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet.

Vad som i denna lag eller annan författning sägs om socialnämnd gäller i förekommande fall den eller de nämnder som utses enligt första stycket. Lag (2003:199).

5 § /Upphör att gälla U:2015-01-01/ Kommunen får sluta avtal med annan om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Genom ett sådant avtal får en kommun tillhandahålla tjänster åt en annan kommun. Uppgifter som innefattar myndighetsutövning får dock inte med stöd av denna bestämmelse överlämnas till ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ.

5 § /Träder i kraft I:2015-01-01/ Kommunen får sluta avtal med någon annan om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Genom ett sådant avtal får en kommun tillhandahålla tjänster åt en annan kommun. Uppgifter som innefattar myndighetsutövning får dock inte med stöd av denna bestämmelse överlämnas till andra juridiska personer eller en enskild individ. Lag (2014:579).

6 § Kommunen får även träffa överenskommelse med landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att, inom ramen för socialtjänstens uppgifter, samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Kommunen skall bidra till finansieringen av sådan verksamhet som bedrivs i samverkan. Enligt bestämmelser i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får kommunen delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Riksrevisionen får granska sådan verksamhet som bedrivits i samverkan med och delvis finansierats av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Vid en sådan granskning har Riksrevisionen rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten. (Lag 2007:409).

7 § När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska det framgå

1. vilka insatser som behövs,
2. vilka insatser respektive huvudman ska svara för,
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget, och
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. Lag (2009:981).

2 a kap. Om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag

Ansvarig kommun

1 § Den kommun där den enskilde vistas ansvarar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 §, om inte annat följer av 3-5 §§. Lag (2011:328).

2 § Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer. Lag (2011:328).

3 § Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Med bosättningskommun avses i detta kapitel

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnda kommunen, eller
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning. Lag (2011:328).

4 § En kommun behåller ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i

1. familjehem enligt 6 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. hem för vård eller boende enligt 6 kap.,
3. boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,
4. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,
5. bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad enligt 9 § 8 eller 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
6. annat boende, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun. Lag (2011:328).

5 § Den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för stöd och hjälp

1. under kriminalvård i anstalt,

2. under vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun,
3. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2. Lag (2011:328).

Vistelsekommunens skyldighet att bistå bosättningskommunen

6 § När en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver stöd och hjälp för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran

1. bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av stöd och hjälp,
2. verkställa bosättningskommunens beslut. Lag (2011:328).

7 § Om en bosättningskommun har begärt verkställighet enligt 6 § 2, ska bosättningskommunen ersätta vistelsekommunen för verkställighetskostnaderna. Ersättningen ska betalas enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar för motsvarande insatser. Lag (2011:328).

Maryam Anvari, Maria Hannoun

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se